Tłumaczenie robocze na język polski programu Interreg Południowy Bałtyk 2021-2027, wersji 2.1. Jedynie wersja anglojęzyczna jest obowiązującą wersją oryginalną dokumentu programu, zatwierdzoną przez Komisję Europejską.

Kod CCI	2021TC16RFCB012
Tytuł	(Interreg VI-A) Polska-Dania-Niemcy- Litwa-Szwecja (Południowy Bałtyk)
Wersja	2.1
Pierwszy rok	2021
Ostatni rok	2027
Kwalifikowalny od	2021-01-01
Kwalifikowalny do	2029-12-31
Nr decyzji Komisji	C(2023)8962
Data decyzji Komisji	2023-12-15
Zatwierdzony przez Komitet Monitorujący	Tak
Regiony NUTS objęte programem	DE80N Vorpommern-Greifswald DE803 Rostock, Kreisfreie Stadt DE80M Nordwestmecklenburg DE80L Vorpommern-Rügen DE80K Landkreis Rostock DK014 Bornholm DK021 Østsjælland DK022 Vest- og Sydsjælland LT023 Klaipėdos apskritis LT027 Tauragės apskritis LT028 Telšių apskritis PL424 Miasto Szczecin PL426 Koszaliński PL427 Szczecinecko-pyrzycki PL428 Szczeciński PL636 Słupski PL637 Chojnicki PL638 Starogardzki PL633 Trójmiejski PL634 Gdański PL621 Elbląski PL622 Olsztyński SE212 Kronobergs län SE213 Kalmar län SE221 Blekinge län SE224 Skåne län
Komponent	Komponent A: Program współpracy transgranicznej (EWT, IPA III – współpraca

	transgraniczna, ISWMR – współpraca transgraniczna)

1. Wspólna strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki

1.1 Obszar objęty programem

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. a), art. 17 ust. 9 lit. a)

Program obejmuje 26 podregionów NUTS 3 w Danii, Niemczech, Litwie, Polsce i Szwecji. Obszar Południowego Bałtyku (dalej: „OPB") ma wyraźny „niebieski" (sektor morski) i „zielony" charakter (sektor zasobów naturalnych), pokrywający basen morza, krajobrazy wybrzeża i rozległe zielone obszary z licznymi jeziorami i rzekami. Jednocześnie ma on w dużej mierze specyfikę nadmorską (większość obszaru Programu znajduje się w odległości 50 km od linii wybrzeża). Transgraniczny charakter południowego Bałtyku jest ściśle zdefiniowany przez Morze Bałtyckie położone centralnie w obszarze kwalifikowalnym Programu. Ta unikalna cecha wyznacza szczególne warunki współpracy. Podczas gdy Morze Bałtyckie stanowi naturalną barierę fizyczną, współpraca w ramach regionu ma długą tradycję, której korzenie sięgają średniowiecza. Jednakże pomimo wspólnej historii poziom rozpoznawania wspólnej tożsamości jest niewielki. Co więcej, w regionie występują silne rozbieżności społeczno-gospodarcze.

OPB ma charakter niemetropolitalny, głównie wiejski, z rozproszonymi osadami. Ludność skupia się w kilku dużych ośrodkach miejskich stanowiących główne bieguny rozwoju społecznego i gospodarczego. Obszar zamieszkuje ok. 8.9 mln osób (2019).

Od wczesnych lat dziewięćdziesiątych powstające więzi transgraniczne utworzone w ramach Euroregionów (Euroregion Pomerania i Euroregion Bałtyk) doprowadziły do ustanowienia różnych sieci współpracy w OPB obejmujących: władze regionalne i lokalne, organizacje biznesowe, instytucje badawczo-rozwojowe i organizacje pozarządowe. Takie sieci zostały wzmocnione dzięki wspólnym projektom w ramach Programu Południowy Bałtyk na lata 2007-2013 i 2014-2020 i zapewniły solidne podstawy na kolejne lata.

Program pozostanie otwarty dla wspólnych projektów rozwijających sieci funkcjonalne, z naciskiem na zaangażowanie partnerów o istotnym potencjale współpracy, którzy mogą przyczynić się do jego korzyści i przynieść wartość dodaną.

Objęty Euroregionem Bałtyk subregion olsztyński zmaga się z konsekwencjami rosyjskiej agresji na Ukrainę. Graniczący z Obwodem Królewieckim Federacji Rosyjskiej, subregion Olsztyński boryka się z negatywnymi skutkami społeczno-gospodarczymi utraty stosunków transgranicznych z tym obszarem, co wpływa np. na turystykę i inne perspektywy wzrostu gospodarczego, zwłaszcza w gminach położonych najbliżej granicy. Współpraca transgraniczna w OPB złagodzi konsekwencje obecnej sytuacji geopolitycznej.

1.2 Wspólna strategia programu: Podsumowanie głównych wspólnych wyzwań z uwzględnieniem różnic i nierówności gospodarczych, społecznych i terytorialnych, a także wspólnych potrzeb inwestycyjnych i komplementarności oraz synergii z innymi programami i instrumentami finansowania, wniosków z dotychczasowych doświadczeń oraz strategii

makroregionalnych i strategii na rzecz basenu morskiego, w przypadku gdy obszar objęty programem w całości lub w części jest objęty co najmniej jedną strategią

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. b), art. 17 ust. 9 lit. b)

Ogólna wizja OPB

Rola niebieskiej i zielonej gospodarki na rzecz zrównoważonego i innowacyjnego wzrostu regionalnego w OPB opiera się na centralnym położeniu morza (mającym wpływ na wzorce transportowe i procesy konwergencji społeczno-gospodarczej w ramach OPB), morskim charakterze historycznych relacji handlowych, wspólnym dobru w postaci rozległych i relatywnie dziewiczych obszarów naturalnych oraz dużym znaczeniu sektorów wykorzystujących bogate zasoby naturalne (zarówno lądowe, jak i morskie) dla gospodarek państw regionu. Potencjał sieci współpracy między usługami wiedzochłonnymi a przemysłem intensywnie wykorzystującym badania naukowe, dostępność przedsiębiorstw promujących i inwestujących w czyste, energooszczędne technologie oraz niewykorzystany zasób osób z wykształceniem wyższym stanowią przykładowe dobra współdzielone przez regiony Południowego Bałtyku.

Jednocześnie regiony Południowego Bałtyku wykazują znaczne rozbieżności cech społeczno-gospodarczych. Widoczna jest przepaść między miastem i wsią oraz zachodem i wschodem pod względem gospodarczych osiągnięć MŚP, zdolności innowacyjnych w regionach, trendów demograficznych, migracyjnych i rynku pracy lub wzorców mobilności, które to problemy należy rozwiązać za pomocą wspólnych działań transgranicznych.

Obszar Programu jest wyjątkowy, ponieważ obejmuje regiony pięciu państw członkowskich, w większości bez bezpośrednich granic lądowych – granica między nimi znajduje się na Morzu Bałtyckim. Biorąc to wszystko pod uwagę, wizja Programu Południowy Bałtyk jest następująca: ***„Zjednoczeni przez morze dla działań na rzecz niebieskiej i zielonej przyszłości – innowacyjny, zrównoważony, atrakcyjny i aktywny Południowy Bałtyk."*** Gdzie:

„Innowacyjny" – opisuje podejście do wzrostu gospodarczego, które wykorzystuje endogenny potencjał Obszaru (np. liczbę instytucji badawczych, uniwersytetów i nowoczesnych przedsiębiorstw). Podkreśla, że innowacja będzie stanowić podstawę i przewagę konkurencyjną regionów Południowego Bałtyku i będzie wspierać współpracę transgraniczną i wzrost najważniejszych dla Obszaru sektorów, m.in., energetyki, budownictwa, transportu, rolnictwa i leśnictwa, produkcji i przetwórstwa żywności, a także bardzo pożądanych w dziedzinie turystyki i kultury, jak również innych branż.

„Zrównoważony" – oznacza, że działania, które zostaną podjęte w ramach Programu, będą miały pozytywny wpływ na regiony w zakresie rozwoju środowiskowego, społecznego i gospodarczego. Zrównoważone podejście jest silnie powiązane z zieloną i niebieską gospodarką, która jest istotna dla regionów Południowego Bałtyku. Zielona gospodarka/technologie odnoszą się do rozwiązań przyjaznych dla środowiska promujących zrównoważone zarządzanie zasobami i uwzględniających efektywność energetyczną, recykling, kwestie związane z bezpieczeństwem i zdrowiem itp. Termin dotyczy metod, podejść, rozwiązań, materiałów, urządzeń, produktów i usług stosowanych w szerokim zakresie działań. Obejmują one zazwyczaj: produkcję i przesyłanie energii odnawialnej, oczyszczanie wody i powietrza, oczyszczanie ścieków, rekultywację środowiska, gospodarkę odpadami stałymi, rozwiązania w zakresie oszczędzania energii i cyklu życia, chemię, produkcję i przetwórstwo żywności, budownictwo mieszkaniowe i wiele innych. Jednocześnie niebieską gospodarkę definiuje się jako wszystkie rodzaje działalności gospodarczej związane z oceanami, morzami i wybrzeżami i może ona obejmować następujące sektory: niebieską energię – morską

energię wiatrową, energię przypływów i fal, przekształcanie energii cieplnej oceanów, akwakulturę, turystykę morską, nadmorską i rejsową; żeglugę dalekomorską i bliskiego zasięgu, morskie zasoby mineralne (wydobywanie zasobów z dna morskiego), biotechnologię morską (np. zasoby w przemyśle farmaceutycznym i kosmetycznym), odsalanie, ochronę wybrzeża, bezpieczeństwo i nadzór morski oraz monitorowanie środowiska. W celu zapewnienia właściwego niebieskiego i zielonego wzrostu OPB nieodzowne jest zrównoważone podejście. Powyższe jest w pełni zgodne z nowym komunikatem Komisji Europejskiej dotyczącym nowego podejścia do Zrównoważonej Niebieskiej Gospodarki, opublikowanym w maju 2021 r.

„Atrakcyjny" – podkreśla naturalne i kulturowe wartości OPB. Regiony te mają nie tylko piękne krajobrazy, ale także bogactwo roślinności i terenów zielonych. Ponadto OPB posiada również głęboko zakorzenione dziedzictwo kulturowe, które od wieków jest widoczne w przemyśle i handlu. Słowo „atrakcyjny" podkreśla niezwykle istotną rolę turystyki, dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego dla regionów Południowego Bałtyku.

„Aktywny" – kładzie nacisk na potrzebę działań mających na celu zapewnienie wzrostu gospodarczego Obszaru, a także poprawę jakości życia mieszkańców regionów Południowego Bałtyku. Ponadto, „aktywny" odnosi się również do kwestii współpracy między różnymi grupami interesariuszy z różnych regionów. Na OPB istnieje zróżnicowana gama podmiotów dysponujących ogromnym potencjałem w zakresie poprawy współpracy na szczeblu transgranicznym. „Aktywny", zwłaszcza w połączeniu z „innowacyjnym" i „zrównoważonym", kładą szczególny nacisk na wzmocnienie współpracy między podmiotami w modelu poczwórnej helisy, który określa relacje między przemysłem, środowiskiem akademickim, podmiotami publicznymi i społeczeństwem obywatelskim. Częścią zrównoważonego rozwoju społecznego jest angażowanie obywateli, które prowadzi do większego zrozumienia, zdobycia wiedzy i zaangażowania. Równe zaangażowanie obywateli i społeczeństwa obywatelskiego poprawi jakość życia w regionie.

Obszar gospodarczy | Kluczowe wyzwania

W ostatnich latach OPB odnotowuje stały wzrost gospodarczy, jednakże poziom rozwoju gospodarczego różni się znacznie w zależności od kraju i regionu. Pomimo znacznych zasobów przydzielonych z polityki spójności UE nie udało się w pełni zniwelować tych nierówności. Istnieją duże rozbieżności między regionami OPB pod względem dochodów ludności, PKB na mieszkańca i dochodu rozporządzalnego. Bogatsze regiony Danii i Szwecji (oraz mniej zamożne regiony niemieckie) są nieproporcjonalnie bogatsze niż regiony polskie i litewskie. Dochody między regionami są rozdzielone nierównomiernie, co wskazuje na brak wspólnego trendu. Poza różnicami między krajami i regionami, rozbieżności te mają silny charakter miejsko-wiejski.

W OPB dominuje sektor usług, co jest zgodne z tendencją europejską. Warto jednak zauważyć, że sektor rolnictwa, leśnictwa i rybołówstwa cieszy się jednak silną pozycją w porównaniu z odpowiednimi średnimi krajowymi. Sektor ten nadal stanowi ważne źródło zatrudnienia i średnio zatrudnia więcej osób niż w regionach poza kwalifikowalnym obszarem Programu. Warto również zauważyć, że sektory te wnoszą znaczną część wartości dodanej wytworzonej w ramach OPB, a ich pozycja jest często silniejsza w porównaniu z pozycją na szczeblu krajowym.

Wyraźny wzorzec na całym kwalifikowalnym obszarze stanowi dominacja małych przedsiębiorstw, które zatrudniają 1-9 osób, co jest zgodne z trendem europejskim. Przedsiębiorstwa zatrudniające ponad 50 pracowników to najczęściej jedynie ok. 2% bazy produkcyjnej. Dominacja małych podmiotów określa ich ważną rolę w gospodarce regionalnej. Należy jednak jeszcze bardziej wzmocnić współpracę transgraniczną w sektorze przedsiębiorstw w OPB, umożliwiając MŚP dalsze

budowanie kultury współpracy, czerpanie korzyści z dzielenia się wiedzą i podejmowanie wspólnych działań. Wspieranie kooperacji mogłoby umożliwić uwolnienie potencjału MŚP w zakresie transformacji technologicznej i internacjonalizacji.

Turystyka to jeden z wiodących sektorów gospodarki na OPB. Pomimo obecności różnorodnych atrakcji turystycznych, nieskażonych i fascynujących krajobrazów przyrodniczych oraz przyzwoitej bazy noclegowej, odnotowano relatywnie duże rozbieżności między regionami OPB pod względem poziomu rozwoju infrastruktury turystycznej. Warunki środowiskowe i klimatyczne Obszaru, składające się na morze, plaże i tereny zielone, są obecnie wykorzystywane do tworzenia całorocznych ofert turystycznych jedynie w ograniczonym zakresie. Zrównoważone wykorzystanie dóbr środowiskowych do budowania oferty przełamującej sezonowość w dziedzinie turystyki może przyczynić się do rozwoju całego obszaru Programu. OPB nie posiada wspólnego podejścia względem budowania zrównoważonego i innowacyjnego sektora turystyki, które pozwoliłoby w pełniejszym stopniu czerpać korzyści z turystycznego potencjału regionu. Dlatego też obszar Programu mógłby skorzystać ze współpracy przy opracowywaniu wspólnego produktu turystycznego. Przyniosłoby to nie tylko korzyści ekonomiczne, ale także podniosłoby pozycję OPB jako bardziej atrakcyjnego miejsca docelowego dla turystów i – umożliwiając wprowadzenie bardziej zrównoważonych praktyk – przyczyniłoby się do zachowania wyjątkowego środowiska regionu. Również, sektory turystyki i kultury mają wysokie znaczenie w OPB, wspieranie ich zielonej i cyfrowej transformacji może również wzmocnić ich wkład nie tylko w uczynienie ich bardziej zrównoważonymi, ale również w zwiększanie rozwoju gospodarczego obszaru, włączenie społeczne i innowacje społeczne na obszarze Południowego Bałtyku.

OPB posiada strefę nadbrzeżną, a znaczne odcinki kwalifikowalnego obszaru Programu mają dostęp do morza. Cechy te decydują o ogromnym potencjale regionu w zakresie rozwoju niebieskiej gospodarki w zrównoważony sposób, który umożliwia zachowanie równowagi ekosystemu Południowego Bałtyku. Niebieska gospodarka obejmuje wiele różnych sektorów (w tym transport morski, wydobywanie zasobów, turystykę i inne), z których wiele generuje istotną wartość dodaną i zatrudnia znaczną część ludności. Choć niebieska gospodarka odgrywa ważną rolę w gospodarkach OPB, to praktykuje się również wiele działań niezgodnych z zasadami zrównoważonego rozwoju. Jednym z nich jest nadmierna eksploatacja bałtyckich zasobów połowowych. Wzmocniona współpraca w celu rozwiązania tego problemu mogłaby umożliwić temu sektorowi czerpanie korzyści ze zrównoważonego rozwoju. Należy jednak zauważyć, że nadmierna eksploatacja bałtyckich zasobów połowowych wchodzi w zakres interwencji Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego.

Obszar społeczny | Kluczowe wyzwania

Ogólnie rzecz biorąc, obszar kwalifikowalny wykazuje tendencję wzrostową w odniesieniu do liczby ludności. Jednocześnie obszar kwalifikowalny doświadczył napływu imigrantów, a średni wskaźnik migracji netto kształtuje się na poziomie 2.08%. Najwyższy poziom migracji wewnętrznej można zaobserwować w dwóch szwedzkich regionach (wskaźnik 10.3). Średni wskaźnik przyrostu naturalnego na obszarze kwalifikowalnym pozostaje jednak ujemny (-1.92%). Jednakże tendencje w poszczególnych regionach były zróżnicowane, a niektóre podregiony wykazują ujemne wskaźniki wzrostu. Regiony wiejskie mają tendencję do najsilniejszego wyludniania się – jest to tendencja bezpośrednio związana z ciągłą migracją z obszarów wiejsko-miejskich do ośrodków miejskich, w tym do kluczowych miast na obszarze kwalifikowalnym, które odnotowały dodatni wzrost.

Struktura społeczeństwa w OPB ulega zmianie. Z jednej strony, ze względu na rozwój nauk medycznych i niższą wartość wskaźnika urodzeń, jego społeczeństwo starzeje się. Jest to wyzwanie, które pociąga za sobą obowiązek dostosowania rynku pracy, polityki społecznej, a także przestrzeni publicznych i budynków mieszkalnych. Obejmuje również aspekty związane z rosnącą liczbą osób z

niepełnosprawnościami (zgodnie z informacjami przedstawionymi w Strategii na rzecz praw osób z niepełnosprawnościami na lata 2021–2030 około 48% ludności w wieku powyżej 65 lat jest w pewien sposób niepełnosprawnych). Z drugiej strony exodus studentów z OPB do innych regionów, które często oferują lepsze możliwości finansowe i rozwojowe, powoduje utratę dobrze wykształconych młodych ludzi, którzy mogą potencjalnie wzmocnić lokalny rynek pracy. Zjawisko to jest szczególnie widoczne na obszarach wiejskich, jak również w podregionach położonych w pobliżu większych ośrodków miejskich.

Choć w dziedzinie edukacji istnieje znaczne pole do współpracy, systemy edukacyjne w OPB różnią się w dużej mierze w zależności od rozwiązań przyjętych na szczeblu krajowym. W szczególności koncepcja kształcenia ustawicznego nie jest tak samo popularna w całym regionie, a poziom wykształcenia wyższego jest zróżnicowany, chociaż nadal przekracza średnią UE wynoszącą 40%. Obszar kwalifikowalny to siedziba wielu renomowanych instytucji edukacyjnych, które – choć w ograniczonym zakresie – są już powiązane dzięki regionalnym i międzynarodowym sieciom współpracy. Współpraca i relatywnie silna spójność oferty edukacyjnej (zwłaszcza w dziedzinach związanych z niebieskim i zielonym przemysłem, które mają duże znaczenie dla gospodarki OPB) stanowią istotny atut w rozwoju współpracy transgranicznej.

Choć OPB charakteryzuje się różnorodnością kulturową, to region ten posiada także ważne wspólne dziedzictwo, na które wpływały wspólne doświadczenia i wpływy historyczne, nadal też kształtujące współczesny profil kulturowy regionu. Wspólne doświadczenia historyczne i bliskość morza doprowadziły do rozwoju wspólnych elementów kulturowych, a także do położenia nacisku na doświadczenia historyczne związane z rozwojem sektora morskiego w niemal wszystkich podregionach OPB. Co więcej, obszar kwalifikowalny Programu to siedziba wielu renomowanych instytucji kulturalnych, które przyciągają uwagę zarówno na poziomie regionalnym, jak i międzynarodowym, a także wśród odwiedzających, zwiększając tym samym potencjał turystyczny podregionów.

Obszar środowiskowy i infrastrukturalny | Kluczowe wyzwania

Mimo że osiągnięto znaczne postępy w celu sprostania najpilniejszym wyzwaniom w zakresie ochrony środowiska, przed którymi stoją obszary Programu, zwiększona współpraca ma kluczowe znaczenie dla ochrony wyjątkowego środowiska regionu i wyeliminowania praktyk niezgodnych z zasadami zrównoważonego rozwoju. Zmiany klimatu stanowią szczególnie poważne zagrożenie dla regionu. Oprócz innych negatywnych skutków przyczyniają się do wzrostu poziomu morza, co może prowadzić do powodzi na nizinach i obniżonych obszarach w regionie. Ponadto, średnia temperatura wody w Morzu Bałtyckim wzrasta, zagrażając bioróżnorodności. W istocie większość Morza Bałtyckiego została oceniona jako „Umiarkowana" lub „Słaba" (wg Ramowej Dyrektywy Wodnej, lub „subGES" Ramowej Dyrektywy w sprawie Strategii Morskiej) w odniesieniu do bioróżnorodności i dlatego została zaklasyfikowana jako obszar problemowy.[1] Jednocześnie Morze Bałtyckie znajduje się w krytycznej sytuacji pod względem eutrofizacji i poziomów zanieczyszczenia. Poziom eutrofizacji wynosi 87%, jest to najwyższy poziom eutrofizacji wśród mórz europejskich stwierdzony w 2019. Choć zanieczyszczenia są przede wszystkim odprowadzane do morza z lądu, to zanieczyszczenia skumulowane w morzu – w tym uwalniane ze statków morskich i spowodowane przez zatopioną amunicję – nadal stanowią poważny problem. Takie problemy środowiskowe stanowią znaczące wspólne wyzwania stojące przed tym regionem. Wzrastający

[1] Zgodnie z Ramową Dyrektywą w sprawie Strategii Morskiej (RDSM) opisuje się jako GES lub subGES, zaś klasyfikacja zastosowana w dokumencie wynika z Ramowej Dyrektywy Wodnej (RDW). Oceny wg RDW i RDSM są współzależne, stan umiarkowany i słaby wg RDW to „subGES" wg RDSM.

poziom morza i powodzie to nie tylko zagrożenia dla bezpieczeństwa środowiskowego w regionie – widoczne są również inne negatywne zjawiska, np. wpływ zmian klimatu na uprawy, susza, niedobory dostaw wody oraz zanieczyszczenie substancjami chemicznymi i tworzywami sztucznymi.

Mimo że na kwalifikowalnym obszarze eksploatowane są różne źródła energii odnawialnej, warto zauważyć znaczny potencjał regionu dla rozwoju sektorów wytwarzających (i) energię wiatrową, (ii) bioenergię oraz (iii) energię słoneczną. Ponadto OPB dysponuje potencjałem w zakresie wytwarzania energii fal. Jednakże zróżnicowane i często niestabilne warunki panujące na Morzu Bałtyckim – które różnią się zarówno pod względem regionalnym, jak i w zależności od pory roku – istnieją przeszkody dla rozwoju w tym zakresie. Wybór odpowiedniego rodzaju technologii i dostosowanie jej do warunków lokalnych może zapewnić optymalną produkcję energii fal. Niemniej jednak, choć zdolności produkcyjne w zakresie energii odnawialnej w całym regionie regularnie rosną, to nadal jest miejsce na dalszy rozwój i wspólne działania. W szczególności brak odpowiednich zdolności i obiektów do magazynowania energii odnawialnej w kilku regionach może spowolnić tempo wzrostu produkcji czystej energii. Istnieje również konieczność obsługiwania przez system nieregularnych przepływów energii z wielu małych jednostek produkcyjnych, zwłaszcza na obszarach wiejskich.

Każdy region w ramach OPB posiada odrębną politykę w zakresie kwestii środowiskowych. Utrudnia to możliwości wykorzystywania efektu synergii wynikającego z sąsiedztwa regionów oraz przeprowadzania wspólnych działań na rzecz ochrony środowiska i budowania marki OPB (jako lidera we wdrażaniu ekologicznych i zielonych rozwiązań). Wyzwanie wiąże się również z koniecznością udoskonalenia produkcji i dystrybucji paliw odnawialnych, w tym budowy odpowiedniej infrastruktury (np. stacji ładowania).

Obszar Programu charakteryzuje się dobrze rozwiniętą krajową i regionalną siecią transportową, a także obecnością kilku węzłów transportu multimodalnego, zapewniających dostęp do transportu morskiego, lądowego i lotniczego. W latach 2006-2016 OPB odnotował wzrost poziomów dostępności, choć wskaźniki dostępności nadal różnią się w zależności od regionu. Kluczowe wyzwania związane z transportem i dostępnością obejmują rozbieżności między systemami transportowymi w zachodniej i wschodniej części obszaru Programu i słabymi połączeniami transportu publicznego między obszarami wiejskimi i miejskimi, który to trend pokrywa się z ciągłym wzrostem mobilności samochodowej. Co więcej, istnieje potrzeba pilotaży lub testowania rozwiązań prowadzących do rozwoju rozwoju infrastruktury dla paliw odnawialnych, stacji ładowania samochodów elektrycznych itp., jako znaczących przykładów nowych podejść, które mogą promować energię odnawialną – wzmacniając powiązanie między elektrycznością, ciepłem i transportem.

Pomimo szeregu inwestycji infrastrukturalnych, które znacznie udoskonaliły krajowe i regionalne systemy transportowe, nadal istnieją potrzeby w zakresie połączeń wewnętrznych z obszarów wiejskich do ośrodków miejskich, uwzględniając także włączenie społeczne wszystkich grup (m.in. dostępność dla osób z niepełnosprawnościami). Postępy w zaspokojeniu takich potrzeb mogłyby mieć pozytywny wpływ, m.in. na strukturę rynku pracy i strukturę osadnictwa. Takie działania stanowiłyby również środki dla przeciwdziałania obecnej tendencji zwiększania mobilności samochodowej.

Obszar technologiczny | Kluczowe wyzwania

Choć OPB charakteryzuje się relatywne wysokim poziomem dostępu do infrastruktury IT/telekomunikacyjnej, to nadal istnieją duże różnice między krajami i regionami w zakresie dostępu do zaawansowanych usług ICT (np. chmur obliczeniowych), co wpływa na rozwój technologiczny poszczególnych regionów, na przykład w zakresie cyfryzacji usług sektora publicznego. Ponadto obecny model skoncentrowanego rozwoju infrastruktury i usług ICT w ośrodkach wzrostu przynosi korzyści obszarom miejskim, jednocześnie stawiając obszary wiejskie w niekorzystnej sytuacji, co

dodatkowo pogłębia nierówności między obszarami wiejskimi a miejskimi. Konieczne jest wprowadzenie programów mających na celu wyeliminowanie istniejących nieprawidłowości w funkcjonowaniu rynku oraz poprawę dostępu do infrastruktury i usług ICT.

Znaczny odsetek badanych przedsiębiorstw znajdujących się w OPB stoi w obliczu problemu niewystarczającej liczby odpowiednio wykwalifikowanych specjalistów w dziedzinie ICT. Rosnące potrzeby gospodarki i sektora publicznego, jak również niewystarczająca podaż siły roboczej w tym obszarze mogą stanowić istotną przeszkodę dla rozwoju. Stąd też istnieje konieczność, oprócz kształcenia nowych specjalistów w dziedzinie ICT, stworzenia szeroko zakrojonego programu szkoleniowego dla obecnie zatrudnionych pracowników oraz zwiększenia ich kompetencji w dziedzinie technologii cyfrowych. Utrzymująca się tendencja niskiego zatrudnienia kobiet w branży ICT nie sprzyja zlikwidowaniu luki w zatrudnieniu w branży ICT i zwiększeniu kompetencji kobiet w tej dziedzinie. Może to prowadzić do pogłębienia cyfrowej nierówności w dostępie do miejsc pracy oraz do wzmocnienia ryzyka dyskryminacji. Przeciwdziałanie temu zjawisku wymaga podjęcia szeroko zakrojonych działań edukacyjnych i motywowania kobiet do pracy w sektorze ICT.

Jeśli chodzi o innowacje, wyniki najnowszego badania Europejskiego Rankingu Innowacyjności za rok 2020 ujawniają rozbieżność między zachodnimi i wschodnimi częściami obszaru Programu. Niemieckie, szwedzkie i duńskie regiony OPB zostały zaklasyfikowane jako liderzy innowacji lub silni innowatorzy w porównaniu z regionami litewskimi i polskimi, które są uważane za skromnych lub umiarkowanych innowatorów.

Wydatki na badania i rozwój (B&R) w ramach obszaru kwalifikowalnego nadal są relatywnie niskie w porównaniu ze średnią europejską i różnią się w skali regionalnej. Tylko w mniejszości regionów wydatki publiczne i prywatne na B&R przekraczają średnią unijną, natomiast pozostała część obszaru pozostaje w tym zakresie w tyle za innymi regionami europejskimi. Ponadto, chociaż na szczeblu krajowym wzorzec wydatków na B&R stanowi jedną z cech dominacji wydatków sektora prywatnego nad wydatkami publicznymi, to zgodnie z szerszą europejską tendencją, wzorzec ten ulega odwróceniu w ramach OPB, gdy analizuje się go na szczeblu NUTS 2, gdzie dominują wydatki publiczne na B&R. Małe i średnie przedsiębiorstwa z siedzibą w OPB podejmowały różnorodne działania innowacyjne, jednakże z różnym powodzeniem. Jak dotąd firmy z OPB preferowały niezależną pracę nad innowacyjnymi rozwiązaniami niż współpracę z innymi podmiotami w tej dziedzinie. Podejście to poważnie ogranicza perspektywę rozwoju innowacji i nie skłania przedsiębiorstw do korzystania z zasobów zewnętrznych dostępnych w ich sąsiedztwie. Nie sprzyja to procesowi tworzenia sieci i dzielenia się endogennymi zasobami Obszaru oraz budowania kultury zaufania i współpracy.

Subregion olsztyński w obszarze objętym programem | Kluczowe czynniki

Włączenie subregionu olsztyńskiego do obszaru kwalifikowalnego Programu pozwoli przezwyciężyć negatywne społeczno-gospodarcze konsekwencje rosyjskiej agresji na Ukrainę, z którymi subregion boryka się z powodu utraty wcześniejszych możliwości współpracy transgranicznej. To, w połączeniu z peryferyjnym położeniem i kwestiami bezpieczeństwa, skutkuje izolacją i szkodliwym wpływem na rozwój gospodarczy i społeczny regionu, zwłaszcza w najbardziej wysuniętym na północ obszarze przygranicznym i jego okolicach. Znaczący potencjał turystyczny wynikający z walorów środowiskowych, dobrze zachowanego dziedzictwa i krajobrazu kulturowego małych miast i wsi regionu napotyka na szczególne trudności. Jednocześnie obserwuje się niekorzystny wpływ na inne sektory gospodarki, np. w usługach, logistyce czy kluczowym dla gospodarki regionu sektorze drzewnym i meblarskim. Główne wyzwania gospodarcze związane są z przezwyciężaniem zakłóceń w łańcuchach dostaw, zwiększaniem potencjału międzynarodowego w poszukiwaniu nowych rynków zbytu oraz radzeniem sobie z ryzykiem i niepewnością inwestycyjną.

Wraz z włączeniem do obszaru Programu, subregion olsztyński, posiadający wiele wspólnych cech uzupełniających charakter OPB, powinien skupić się na znalezieniu nowych i wzmocnieniu istniejącej współpracy transgranicznej w wymiarze Południowego Bałtyku, która mogłaby przyczynić się do jego rozwoju społecznego i gospodarczego, np. w ramach wysoce istotnej zrównoważonej turystyki, niebieskiej i zielonej gospodarki (np. promocja zielonej energii), a także w innych dziedzinach, w których jego możliwości transgraniczne zostały zmniejszone. Posiadając powiązania kooperacyjne osadzone w Euroregionie Bałtyk i znaczną zdolność współpracy instytucjonalnej, subregion olsztyński ma potencjał na obszarze Programu, aby wnieść wartość dodaną do osiągnięcia celów Programu i zwiększenia uznania wspólnej tożsamości Południowego Bałtyku.

Uwagi na temat pandemii COVID-19

Światowa pandemia wirusa COVID-19 wywarła znaczący wpływ na gospodarkę i społeczeństwo OPB. Pandemia spowodowała globalny lockdown zamykający miliony przedsiębiorstw z dnia na dzień, a ograniczenia związane z pandemią w znacznym stopniu wpłynęły na sytuację finansową przedsiębiorstw i sprawiły, że wiele osób pozostało bez pracy. Zamknięcie gospodarek krajowych lub przebudowa organizacji procesów gospodarczych miały negatywny wpływ na wiele sektorów istotnych dla OPB (np. turystyka, kultura), a także spowodowały spowolnienie funkcjonowania MŚP (np. spadek eksportu). Pandemia COVID-19 spowodowała również szybką transformację rynku w kierunku rozwiązań on-line i edukacji społeczeństwa w dziedzinie umiejętności cyfrowych. Przemysł ICT stanął w obliczu ogromnego wyzwania związanego z rosnącym popytem na usługi i produkty w niemal wszystkich dziedzinach życia. Nastąpił wzrost zapotrzebowania na rozwiązania umożliwiające pracę na odległość, korzystanie z usług telemedycyny i e-medycyny, e-learning, e-administrację, e-handel, a w dziedzinie kultury – wzrost zainteresowania cyfryzacją zasobów i przeniesieniem programów instytucjonalnych do sieci.

Mimo pewnych pozytywnych zmian (związanych z szybkim rozwojem kilku sektorów) wywołanych przez COVID-19, w czasie przygotowywania Programu pandemia nadal stanowiła realne zagrożenie, a władze publiczne podejmują działania mające na celu zmniejszenie jej skutków na bieżąco. Skutki pandemii, które będą widoczne w dłuższej perspektywie, nie są jeszcze w pełni znane, natomiast można już zaobserwować jej negatywne skutki związane z pogłębieniem różnic społecznych m.in. w obszarze równości, edukacji czy wykluczenia cyfrowego. Z tego powodu tendencje obserwowane w perspektywie historycznej podlegają zmianie, zwłaszcza w odniesieniu do dziedzin najbardziej dotkniętych pandemią. Sektor turystyki, w którym znajdują się pierwsze miejsca pracy i miejsca pracy osób o niższym poziomie wykształcenia został ostro dotknięty przez pandemię, co stwarza nowe wyzwania społeczne w OPB. Dodatkowo, sytuacja pandemii negatwnie oddziaływała na system opieki zdrowotnej i dostęp do usług służby zdrowia. Rozwiązania z zakresu e-zdrowia mogą przyczynić się do niwelowania tych wyzwania, szczególnie na obszarach wiejskich. Przedstawiony dokument, w miarę możliwości, uwzględnia wpływ pandemii. Działania przedstawione w Strategii w możliwie największym stopniu wspierają nie tylko najbardziej dotknięte sektory, ale także mają na celu zbudowanie odpornej na kryzys gospodarki i uwzględnienie zmian pojawiających się w sposobie życia mieszkańców OPB (np. praca, spędzanie wolnego czasu itp.). Niemniej jednak, ze względu na dynamikę sytuacji i długotrwały wpływ, Strategia programu nie jest w stanie uwzględnić wszystkich skutków pandemii. Walkę z negatywnymi skutkami pandemii COVID-19 można podjąć we wszystkich programach współfinansowanych ze środków UE w celu odzyskania dotychczasowego charakteru regionów europejskich. Radzenie sobie z jej negatywnym wpływem na gospodarkę lokalną i społeczeństwo to jedno z najważniejszych wyzwań dla decydentów i liderów projektów. Stworzenie całorocznych ofert turystycznych przełamujących sezonowość turystyki w OPB oraz

naturalnego i klimatycznie atrakcyjnego środowiska i wzmocnienie jego roli dla turystów i mieszkańców może pomóc w podniesieniu się po pandemii COVID-19.

Spójność z zasadami horyzontalnymi

Rozwijanie polityk współpracy regionalnej, krajowej i transgranicznej wymaga zwrócenia szczególnej uwagi na zasady horyzontalne UE. Główne wartości, takie jak zrównoważony rozwój, równość szans i niedyskryminacja oraz równość płci stanowią podstawy zrównoważonego i zdrowego wzrostu gospodarczego, społecznego i kulturowego oraz zapewniają spójność między wszystkimi krajami i obywatelami UE.

Zasady horyzontalne uwzględnione są we wszystkich programach współfinansowanych ze środków UE. W związku z tym włączenie ich w trakcie tworzenia Strategii programu gwarantuje spójność i komplementarność z innymi programami współfinansowanymi przez UE, niezależnie od szczebla interwencji – państwa, regionu lub gminy.

Zasady horyzontalne analizowano podczas procesu programowania i będą one stanowić ważny element całego cyklu wdrażania, monitorowania i ewaluacji Programu. Zasady niedyskryminacji i równego traktowania zostaną ujęte w procedurze wyboru projektów, natomiast potencjalni beneficjenci powinni zapewnić realizację zasad zrównoważonego rozwoju, równości płci i niedyskryminacji podczas wdrażania projektów. Zgodnie z rozporządzeniem (UE) 2021/1060 Program zapewnia, że zasady równości płci i niedyskryminacji oraz przepisy artykułu 9 Karty praw podstawowych będą stosowane. Szczegółowy opis sposobu przestrzegania w/w zasad zostanie doprecyzowany w dokumentach wdrożeniowych (np. w Podręczniku Programu). Wszystkie projekty finansowane w ramach Programu będą musiały wykazać zgodność z tą zasadą.

Jednocześnie, działania Programu nie były i nie są planowane w kontekście inicjatywy KE pn. „Nowy Europejski Bauhaus".

Podczas wdrażania Programu, IZ będzie promować strategiczne wykorzystanie zamówień publicznych na rzecz wsparcia celów strategicznych (w tym wysiłki na rzecz profesjonalizacji w celu uzupełnienia braków w zdolnościach instytucjonalnych). Beneficjenci będą zachęcani do zwracania większej uwagi na kryteria jakości i kosztów cyklu życia produktu/usługi. W miarę możliwości w procedurach zamówień publicznych powinny być uwzględniane aspekty środowiskowe (np. kryteria zielonych zamówień publicznych) i aspekty społeczne oraz zachęty do innowacji.

Zrównoważony rozwój

Zrównoważony rozwój, który należy rozumieć jako zaspokajanie potrzeb obecnego pokolenia bez uszczerbku dla przyszłych pokoleń, to jedna z najważniejszych zasad promowanych przez Unię Europejską. Program zachęca partnerów projektów do promowania innowacyjnych, przyjaznych dla środowiska rozwiązań, które przyczyniają się do budowania odporności na zmiany klimatu i mają pozytywny wpływ na bezpieczeństwo środowiskowe (np. zmniejszenie śladu węglowego).

Równość płci

Zgodnie z zasadą horyzontalną równości płci, każdy będzie mógł korzystać z wyników projektów finansowanych przez Unię Europejską, a dostęp do tych wyników nie może być ograniczony. Program będzie promować działania i środki, które mają wpływ na realizację zasady równości. Polityka horyzontalna ma na celu rozwiązanie problemów związanych z różnicami w społeczeństwie ze względu na płeć i stereotypami, które determinują segregację płci, wpływają na współczynniki aktywności czy różnice w płacach itp.

Równe szanse i niedyskryminacja

Niedyskryminacja obejmuje nie tylko równość płci, ale także wszelkie inne formy dyskryminacji ze względu na pochodzenie rasowe lub etniczne, niepełnosprawność, wiek, orientację seksualną, religię lub światopogląd itp. Program kładzie szczególny nacisk na równy dostęp do korzystania ze środków w ramach programu, niezależnie od cech osobistych lub grupowych.

Spójność z Europejskim Zielonym Ładem

UE zobowiązała się do osiągnięcia neutralności klimatycznej do 2050 r. Osiągnięcie tego celu pociągnie za sobą transformację europejskiego społeczeństwa i gospodarki, która będzie musiała być efektywna kosztowo i sprawiedliwa, a także zrównoważona społecznie. W komunikacie Komisji Europejskiej w sprawie Europejskiego Zielonego Ładu przedstawiono inicjatywy mające na celu wsparcie UE w osiągnięciu jej celu w zakresie neutralności klimatycznej do 2050 r.

Europejski Zielony Ład zawiera plan działania mający na celu zwiększenie efektywnego wykorzystania zasobów dzięki przejściu na czystą gospodarkę o obiegu zamkniętym oraz przywróceniu bioróżnorodności i ograniczeniu zanieczyszczenia. W planie przedstawiono niezbędne inwestycje i dostępne narzędzia finansowe. Wyjaśnia on, w jaki sposób zapewnić sprawiedliwą i sprzyjającą włączeniu społecznemu transformację. Osiągnięcie celu wyznaczonego na rok 2050 r. będzie wymagało działań ze strony wszystkich sektorów gospodarki europejskiej, w tym:

• inwestowania w technologie przyjazne dla środowiska,

• wspierania przemysłu, aby wprowadzał innowacje,

• rozwoju czystszych, tańszych i zdrowszych form transportu prywatnego i publicznego,

• dekarbonizacji sektora energetycznego,

• zapewnienia większej energooszczędności budynków,

• współpracy z partnerami międzynarodowymi w celu poprawy globalnych standardów ochrony środowiska.

Biorąc pod uwagę wszystkie wyżej wymienione informacje należy podkreślić, że program Południowy Bałtyk posiada wszystkie niezbędne zalety (niebieski i zielony charakter, wysoko rozwinięta „zielona i niebieska" gospodarka itp.), aby przyczyniać się do realizacji Europejskiego Zielonego Ładu. Ponieważ proponowane inicjatywy UE koncentrują się m.in. na czystej energii, zrównoważonych gałęziach przemysłu, eliminowaniu zanieczyszczenia, zrównoważonej mobilności lub bioróżnorodności, proponowana logika interwencji i projekty, które mogą być finansowane w ramach niniejszego Programu, będą bezpośrednio lub pośrednio przyczyniać się do większości wskazanych obszarów w zakresie Europejskiego Zielonego Ładu, a tym samym do procesów transformacji energetycznej we wszystkich regionach Południowego Bałtyku. Wybrane działania w ramach Programu wnoszą wysoki lub umiarkowany wkład w osiągnięcie celów Europejskiego Zielonego Ładu.

Istotny wkład:

- Działanie Programu 1.1 Cyfryzacja regionu
- Działanie Programu 2.1 Wsparcie przejścia na zieloną energię
- Działanie Programu 2.2 Promowanie zrównoważonego wykorzystania wody
- Działanie Programu 2.3 Wspieranie rozwoju o obiegu zamkniętym i bardziej zasobooszczędnego
- Działanie Programu 3.1 Rozwój zrównoważonej, odpornej i innowacyjnej turystyki

Umiarkowany wkład:

- Działanie Programu 1.2 Budowanie łączności regionu poprzez internacjonalizację
- Działanie Programu 4.1 Wzmocnienie zdolności współpracy podmiotów ulokowanych w OPB (w tym społeczeństwa obywatelskiego)

Ponadto zdecydowano, że działania realizowane w ramach Programu nie mogą być sprzeczne z celami Europejskiego Zielonego Ładu. W tym kontekście Program będzie wspierał tylko te działania, które są zgodne ze standardami klimatycznymi i środowiskowymi i które nie spowodują znaczącej szkody dla celów środowiskowych w rozumieniu art. 17 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/852.

Przeprowadzono również Strategiczną Ocenę Oddziaływania na Środowisko (SOOŚ) programu i udostępniono ją opinii publicznej za pośrednictwem strony internetowej. Szczegółowe informacje nt. konsultacji SOOŚ zamieszczone są w odrębnym dokumencie *Pisemne streszczenie SOOŚ.* Wnioski z SOOŚ zostały już częściowo włączone do dokumentu programowego natomiast niektóre z rekomendacji będą uwzględnione w dokumentach wdrożeniowych, tj. w Podręczniku Programu lub kryteriach wyboru projektów. Sformułowano następujące zalecenia:

1. ograniczenie wsparcia wyłącznie do projektów, które spełniają zasadę „Nie czyń poważnej szkody" (ang. *"Do No Significant Harm"*) w rozumieniu art. 17 rozporządzenia (UE) 2020/852 (rozporządzenie ws. taksonomii),

2. premiowanie projektów, które przyczyniają się do realizacji celów środowiskowych UE wymienionych w art. 9 rozporządzenia (UE) 2020/852 oraz projektów, których efektem będzie zminimalizowanie zidentyfikowanych presji w obszarze turystyki,

3. zmodyfikowanie opisu przykładowego działania w punkcie 2.3.2 w sposób wykluczający realizację projektów z zakresu energii, które mogą negatywnie oddziaływać na środowisko,

4. doprecyzowanie znaczenia terminu "turystyka zrównoważona i ekoturystyka", jako uwzględniającego zasady i cele określone przez UNEP i WTO w opracowaniu: "MAKING TOURISM MORE SUSTAINABLE - A Guide for Policy Makers",

5. rozważenie ograniczenia wsparcia do projektów zgodnych ze standardami zrównoważonej turystyki ONZ,

6. preferowanie projektów, które będą zmniejszać presję turystyki na przyrodę i inne elementy środowiska, nie wprowadzając nowych zagrożeń,

7. doprecyzowania zasad i sposobu włączania obszarów chronionych do sieci i szlaków turystycznych w opisie przykładowego działania w punkcie 2.5.2.

8. monitorowania spalania biomasy na obszarze programowym biorąc pod uwagę, że nie ma powiązań pomiędzy programem a Dyrektywą ws. krajowych pułapów emisji.

Spójność ze Strategią UE dla Regionu Morza Bałtyckiego (SUERMB)

Skorygowany plan działania SUERMB rozróżnia trzy cele (ochrona morza, rozwój połączeń w regionie, wzrost dobrobytu). Ponadto w ramach celów cząstkowych opracowano 14 Obszarów Polityki (podzielonych na 44 działania). Są to główne obszary, w których SUERMB może przyczynić się do rozwoju, zarówno dzięki sprostaniu głównym wyzwaniom, jak i wykorzystaniu kluczowych

możliwości. W okresie 2007-2013 ówczesny Program Południowy Bałtyk przyczynił się w znacznym stopniu do wdrożenia SUERMB dzięki wspólnym działaniom, zwiększając konkurencyjność regionów i wzmacniając integrację ludzi i instytucji. Projekty współfinansowane w ramach Programu 2007-2013 dotyczyły aż 12 obszarów priorytetowych w ramach poprzedniej Strategii, a szczególnym zainteresowaniem cieszyły się działania promujące atrakcyjność i przedsiębiorczość w Regionie Morza Bałtyckiego. Do wdrożenia planu działania strategii przyczyniło się bezpośrednio sześć projektów Programu Południowy Bałtyk 2007-2013 (MarTechLNG, Art Line, Enjoy South Baltic! Hardwoods are good, South Baltic Training oraz SEASIDE).

W ramach kontynuacji tego podejścia Program Południowy Bałtyk 2014-2020 wspierał działania bezpośrednio wzmacniające rozwój makroregionu Morza Bałtyckiego. W ramach SUERMB flagowy status przypisano siedmiu projektom: INTERCONNECT, BioBiGG, MORPHEUS, Baltic Sea Tourism Center, InnoAquaTech, Attractive Hardwoods, BBVET. Większość z 64 regularnych projektów wdrażanych w ramach Programu Interreg Południowy Bałtyk 2014-2020 przyczynia się do realizacji celów Strategii.

Program Południowy Bałtyk 2021-2027 pozostaje w synergii ze skorygowaną Strategią i będzie odgrywał aktywną rolę w jej wdrażaniu. Działania w ramach Programu są ściśle powiązane z głównymi celami SUERMB Ochrona morza (działania Programu 2.1, 2.2, 2.3, 3.1), Rozwój połączeń w regionie (działanie Programu 4.1) i Wzrost dobrobytu (działania Programu 1.1, 1.2).

Obserwuje się silne powiązania z obszarami polityki SUERMB i następująca komplementarność Celów Szczegółowych Programu jest spodziewana:

OP Energia – działanie Programu 2.1. dedykowane jest projektom dotyczącym opracowywania, demonstrowania i wdrażania rozwiązań w zakresie zielonej energii w produkcji i magazynowaniu energii, a także opracowywania strategii zielonej polityki. Ma ono na celu ułatwienie i popularyzację wykorzystania alternatywnych źródeł energii, takich jak wiatr, energia słoneczna, biomasa, woda i inne odnawialne źródła energii.

OP Turystyka – działanie Programu 3.1. kładzie nacisk na zrównoważony rozwój turystyki, który należy rozumieć na dwa sposoby: (1) zmniejszenie negatywnego wpływu turystyki na środowisko naturalne dzięki prowadzeniu projektów mających na celu zachowanie bioróżnorodności, ochronę bogatych i zróżnicowanych ofert przyrodniczych (jak również kulturowych) na tym obszarze, (2) zaspokojenie potrzeb potencjalnych turystów bez uszczerbku dla potrzeb obywateli regionu.

OP Kultura – działanie Programu 3.1. umożliwia prowadzenie projektów mających na celu promowanie dziedzictwa kulturowego regionu, w szczególności szlaków kulturowych biegnących przez OPB, ale także sektora kreatywnego. Działanie Programu 4.1. umożliwia organizowanie wspólnych działań związanych z wymianą wiedzy w dziedzinie ochrony wspólnego dziedzictwa i kultury.

OP Innowacje – działanie Programu 1.1. umożliwia opracowanie i wdrożenie transgranicznych rozwiązań w zakresie cyfryzacji usług publicznych, a także wsparcie dla procesu cyfryzacji w różnych sektorach. Może również przyczynić się do cyfrowej transformacji MŚP. Działanie Programu 1.2. w dużym stopniu związane jest z transferem technologii i współpracą między przedsiębiorstwami, ośrodkami badawczymi i sektorem szkolnictwa wyższego.

Ponieważ Program przyczynia się ze swej natury do wdrażania SUERMB, powiązania i komplementarność są również określone we wszystkich pozostałych Celach Szczegółowych, o których mowa w Programie.

Wyciągnięte wnioski

Program Współpracy Transgranicznej Południowy Bałtyk został uruchomiony jako program pilotażowy w latach 2007-2013. Państwa Członkowskie zdecydowały, że głównym tematem

Programu powinna być współpraca między regionami na szczeblu lokalnym. Ten zamiar uczestniczących zainteresowanych stron znalazł odzwierciedlenie w motcie Programu: „*Going local. Meeting your needs. Connecting people and ideas*". Kontynuacja Programu Interreg Południowy Bałtyk miała na celu uwolnienie potencjału Południowego Bałtyku w zakresie niebieskiego i zielonego wzrostu w drodze współpracy transgranicznej między podmiotami lokalnymi i regionalnymi. W oparciu o morski charakter Programu „niebieski wzrost" dotyczył potencjału gospodarczego Morza Bałtyckiego na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia na całym wybrzeżu Południowego Bałtyku. Jednocześnie „zielony wzrost" podkreślił potrzebę realizowania ścieżki wzrostu gospodarczego w równowadze ze środowiskiem naturalnym, w szczególności poprzez wykorzystanie bogatego dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego Południowego Bałtyku w zrównoważony i chroniący je sposób. Wdrożenie dwóch edycji Programu Południowy Bałtyk stanowiło pierwszą udaną próbę wykorzystania potencjału regionów położonych na południowych wybrzeżach regionu Morza Bałtyckiego we współpracy z Euroregionami Bałtyk i Pomerania.

Mając na uwadze geograficzny zakres obszaru Programu, obejmujący 26 regionów NUTS III z pięciu Państw Członkowskich UE oddzielonych granicą morską, oraz znaczne rozbieżności w rozwoju między nimi, realizacja wspólnych, innowacyjnych projektów transgranicznych, jak również wymiana wiedzy i dobrych praktyk doprowadziły do wymiernych wyników, przynosząc innowacje w tym obszarze i tym samym przyczyniając się do realizacji ogólnego celu Programu.

Współpraca transgraniczna w ramach Programu w znacznym stopniu przyniosła korzyści sąsiednim regionom w zakresie sprostania wspólnym wyzwaniom i zwiększenia konkurencyjności dzięki wspólnym działaniom. Zrealizowano 134 udane projekty oraz ponad 40 koncepcji kapitału początkowego skupiających ponad 500 instytucji partnerskich ze wszystkich uczestniczących regionów. Ponadto kilka instytucji z Obwodu Kaliningradzkiego Federacji Rosyjskiej i innych krajów UE było zaangażowanych jako partnerzy stowarzyszeni i miało możliwość zdobycia i wymiany wiedzy i doświadczeń.

Instrument kapitału zalążkowego (ang. Seed Money) wykorzystany w poprzednich okresach programowania przyniósł bardzo dobre wyniki. Beneficjenci ocenili to narzędzie jako bardzo przydatne i cenne, zwłaszcza dla małych instytucji. Udzielone wsparcie i możliwość przyniosły nowe propozycje projektów i zwiększyły możliwości instytucjonalne w zakresie współpracy transgranicznej. Dlatego też władze Programu zdecydowały o kontynuowaniu zaproszeń do składania wniosków w ramach Kapitału Początkowego.

Działania związane z budowaniem potencjału zatwierdzone przez KM w ramach projektu parasolowego zostały bardzo dobrze ocenione przez grupy docelowe. Konieczność prowadzenia takich działań została również potwierdzona doświadczeniami z perspektywy 2007-2013 (wdrożony Projekt Budowania Potencjału) oraz wieloma ocenami i analizami. Jako że grupa docelowa została określona jako małe władze lokalne, gminy i organizacje pozarządowe, w ramach Programu okazało się, że zapewnione wsparcie przyniosło nowe propozycje projektów, nie tylko dla OPB. W tym okresie trwania Programu nacisk na te aspekty zostanie utrzymany. W wymiarze społecznym szacuje się, że Program zgromadził ponadto 20 tys. uczestników bezpośrednio zaangażowanych w działalność transgraniczną i prawie 145 tys. obywateli, których dotyczy Program, co stanowi około 1,5% ogólnej populacji Programu liczącej ok. 8,9 mln mieszkańców.

Jednym z najważniejszych aspektów podkreślanych przez instytucje Programu była możliwość przenoszenia wyników projektów, które służyły jako „plany" dla instytucji i regionów nie zaangażowanych w projekty. Z ekonomicznego punktu widzenia Program wspólnie wspierał rozwój ponad 600 nowych innowacyjnych rozwiązań, narzędzi i koncepcji, co doprowadziło do intensyfikacji relacji między MŚP i wzmocnienia powiązań między szkolnictwem wyższym a rynkami pracy, jak również poprawy zarządzania środowiskiem i większego zaangażowania w

odnawialne źródła energii i efektywność energetyczną, bardziej efektywnego wykorzystania dziedzictwa naturalnego i kulturowego, a także udoskonalenia połączeń i usług komunikacyjnych.
Propozycje projektów opracowane w ramach CS 2.2: *Zwiększone wykorzystanie zielonych technologii w celu zmniejszenia zrzutów zanieczyszczeń w OPB* Programu 2014-2020 wymagały większej ilości czasu na przygotowanie w porównaniu z koncepcjami w ramach innych CS. Organy wdrażające zauważyły, że wnioski są wysokiej jakości i bardziej dojrzałe, jednak większość z nich została złożona później. Doświadczenie to zostało uwzględnione w planie celów pośrednich do wdrożenia.
W ramach CS 3: *Poprawa jakości i zrównoważenia środowiskowego usług transportowych na Obszarze Południowego Bałtyku* Programu 2014-2020, beneficjenci napotkali barierę dla opracowania propozycji na międzynarodową, transgraniczną skalę w związku z wyjątkowością obszaru połączonego przez morze. Wydaje się, że środki finansowe dedykowane przez Program oraz komercyjny charakter usług transportowych również mają wpływ na zaobserwowane przeszkody. Oddzielna oś priorytetowa lub działanie dedykowane wyłącznie transportowi nie będzie kontynuowane.
Organy Programu zauważyły, że CS 4: *Zwiększenie udziału wykwalifikowanej siły roboczej w niebieskim i zielonym sektorze gospodarki Obszaru Południowego Bałtyku poprzez wspólne działania transgraniczne* Programu 2014-2020 wymagał zaangażowania urzędów pracy/władz na szczeblu krajowym lub instytucji regionalnych, ponieważ są one koordynowane na szczeblu krajowym. Fakt ten spowodował trudności w rozwoju projektu i wydawał się stanowić przeszkodę w dostarczaniu koncepcji projektowych wysokiej jakości. Pomimo zaproponowanych przez IZ, WS i KM środków ograniczających ryzyko, tylko kilka wniosków spełniło oczekiwany wysoki poziom jakości.
Mając raczej „miękki" niż infrastrukturalny charakter, Program wspierał również inwestycje na małą skalę, umożliwiając działania pilotażowe i testowanie opracowanych rozwiązań w praktyce, a także inwestycje niezbędne do rozwiązania wyzwań transgranicznych i integracji rozwiązań regionalnych (np. szlaki turystyczne). Wskaźniki wydajności i oceny przeprowadzone przez KM i KE również potwierdziły trwałość wyników i skuteczność współpracy transgranicznej Południowego Bałtyku.

Komplementarność z innymi programami Interreg

Program Południowy Bałtyk 2021-2027 (PB) geograficznie częściowo pokrywa się z transnarodowym Programem Region Morza Bałtyckiego 2021-2027 (RMB), ale komplementarność tych programów powinna uwzględniać ich charakter (transgraniczny w stosunku do transnarodowego) i dlatego powinna być rozpatrywana na różnych poziomach możliwości współpracy, wyzwań i odbiorców. Ponadto, niektóre większe części obszaru Programu są wspólne z innymi programami transgranicznymi Interreg na wewnętrznych granicach UE, lub program może częściowo pokrywać się tematycznie w tymi programami, a mianowicie są to::

- Program Interreg Bałtyk Środkowy
- Program Interreg Niemcy/Meklemburgia Pomorze Przednie-Brandenburgia-Polska
- Program Interreg Öresund-Kattegat-Skagerrak

Należy podkreślić, że zainteresowanie beneficjentów szybko wzrasta z każdym kolejnym naborem wniosków o dofinansowanie, a zatem w krótkim okresie Program PB stał się uznanym instrumentem w tej części Morza Bałtyckiego. Jednocześnie Program mocno zakotwiczył się w istniejących strukturach, będąc komplementarnym wobec innych instrumentów finansowych na różnych szczeblach (regionalnym, krajowym i międzynarodowym).

Warto zaznaczyć, że ze względu na różne uwarunkowania każdorazowo komplementarność wsparcia będzie oceniana podczas oceny wniosków i wyboru projektów, poprzez bezpośrednią wymianę

informacji pomiędzy instytucjami programowymi oraz poprzez porównanie danych w dostępnych zasobach jak np. w bazie KEEP i bazach programu.

Program Interreg Region Morza Bałtyckiego

Jednym ze znakomitych przykładów jest interakcja z transnarodowym Programem RMB, gdzie opracowane strategie i rozwiązania zostały przetestowane i wdrożone w ramach transgranicznego wymiaru Programu PB. Jednocześnie rozwiązania stworzone lub przetestowane w ograniczonym wymiarze transgranicznym zostały przeniesione na szczebel ogólnobałtycki.

CP 2 i Cel Szczegółowy Interreg 1, które zostały wybrane w ramach Programu RMB są włączone do Programu PB, co gwarantuje komplementarność między działaniami podejmowanymi pomiędzy tymi dwoma programami (na różnych szczeblach interwencji). Wspólne obszary interwencji obejmują: reagujące służby publiczne (w PB w zakresie cyfryzacji), zrównoważoną gospodarkę wodną, gospodarkę o obiegu zamkniętym oraz transformację energetyczną.

Program Interreg Bałtyk Środkowy

Wybór Celów Polityki 1, 2 i 4 oraz Celu Szczegółowego Interreg 1 do Programu PB zapewnia możliwość współpracy międzyprogramowej pomiędzy działaniami podejmowanymi w tych dwóch programach (na różnych szczeblach interwencji). Wspólne obszary interwencji obejmują: promowanie rozwoju biznesu i zdolności eksportowych poza UE, gospodarkę o obiegu zamkniętym, bioróżnorodność i środowisko morskie, jak również wymianę doświadczeń między organami publicznymi i zwiększenie zdolności planowania.

Wymiana informacji między programem PB, Programem Bałtyk Środkowy i Programem RMB miała miejsce już na etapie przygotowania dokumentów programowych. W procesie wdrażania organizowana będzie regularna wymiana informacji w celu zapewnienia komplementarności przy jednoczesnym uniknięciu podwójnego finansowania projektów.

Warto również wspomnieć o historii istniejącej współpracy. Program oraz Programy RMB i Bałtyk Środkowy uzupełniły działania ustanawiając transnarodowe ramy dla działań transgranicznych, tworząc, wykorzystując i opracowując wspólne wyniki, wzmacniając synergię i sieci. Programy te były także komplementarne w odniesieniu do aspektu instytucjonalnego. Między strukturami wdrożeniowymi programów ustanowiono operacyjne sieci kontaktowe. Komplementarność projektów w aspekcie działań, które zostały wdrożone, stanowiła przedmiot dużego zainteresowania ze strony organów wdrażających program, ponieważ umożliwiła zapewnienie właściwej alokacji funduszy i tym samym wspieranie zrównoważonego rozwoju regionów. Aspekt ten oceniono podczas procedury oceny jakości. Programy były zróżnicowane nie tylko ze względu na określone tematy współpracy, ale także poprzez wyłączne partnerstwa projektowe, wynikające z obszaru kwalifikowalnego. Ponadto w trakcie procedury oceny oceniono ewentualne pokrywanie się oraz czynniki, które mogłyby spowodować ryzyko podwójnego finansowania. Podejście to będzie kontynuowane i rozwijane.

Program Interreg Niemcy/Meklemburgia Pomorze Przednie-Brandenburgia-Polska

Program Niemcy/Meklemburgia Pomorze Przednie-Brandenburgia-Polska również będzie wspierał te same cele polityki jak Program PB, lecz głównie w ramach innych celów szczegółowych: Cel Polityki 1 (cel szczegółowy 1.1), Cel Polityki 2 (cele szczegółowe 2.4 i 2.7), Cel Polityki 4 (cele polityki 4.2 i 4.6) oraz Cel Specyficzny Interreg 1 (cele szczegółowe 6.1 i 6.3). Wybór dwóch wspólnych obszarów zainteresowania: w zrównoważonej turystyce i kulturze (cel szczegółowy 4.6) i wspierania zdolności współpracy (cel szczegółowy 6.1) w obu programach może przynosić komplementarność przedsiębranych interwencji, chociaż różnicowanych przez obszary programowe i charakter obu programów: bilateralny (polsko-niemiecki) versus współpracy multilateralnej.

Różnica w charakterze granicy (lądowa vs. morska) jest również zauważalna, szczególnie na poziomie zawartości przyszłych projektów, a komplementarność inicjatyw pomiędzy nimi będzie zapewniona. Koordynacja pomiędzy programami jest zapewniana zarówno na poziomie programowym, dzięki wymianie informacji i współpracy (Instytucje Zarządzające, Wspólne Sekretariaty) jak również poziomie krajowym, regionalnym i Euroregionów (współpraca władz krajowych i regionalnych po polskiej i niemieckiej stronie, Euroregionów).

Program Interreg Öresund-Kattegat-Skagerrak

Warto zauważyć, że podstawy programu są komplementarne z osiami priorytetowymi i celami szczegółowymi, zwłaszcza w dziedzinie wzmacniania innowacyjnych rozwiązań, promowania transformacji energetycznej i wspierania zrównoważonych rozwiązań w transporcie.

Komplementarność z programami krajowymi, regionalnymi i innymi finansowanymi ze środków UE

Efekty projektów Programu PB mogą być przenoszone lub rozwijane , lub stanowić podstawę do decyzji o przyszłych większych inwestycjach w celu wdrożenia rozwiązań dostarczanych przez Program PB, z wykorzystaniem innych źródeł finansowania UE, np. w ramach regionalnych lub krajowych programów w ramach Polityki Spójności.

W związku z tym, koordynacja i współpraca z innymi interwencjami finansowanymi przez UE może tworzyć okazje do kapitalizacji produktów lub rezultatów projektu, a tym samym szeroko zwielokrotniać ich wpływ. Zakres planowanych interwencji programu nie powinien powielać się z programami tzw. głównego nurtu – tj. krajowymi, regionalnymi czy unijnymi.

Program PB będzie uwzględniał możliwe komplementarności i synergie z m.in:

- innymi programami Interreg,

- odpowiednimi krajowymi i regionalnymi programami Polityki Spójności uczestniczących państw członkowskich i planami odbudowy i odporności zaangażowanych państw członkowskich, w stosownych przypadkach.

Podczas realizacji programu stosowane będą następujące zasady:

- koordynacja podczas przygotowywania propozycji projektów poprzez konsultowanie ich z regionalnymi punktami kontaktowymi lub WS; koordynacja pomiędzy programem PB a programami EFRR będzie zapewniona poprzez regionalne punkty kontaktowe jako przedstawicieli podmiotów zaangażowanych w tworzenie polityk regionalnych, regionalnych strategii rozwoju oraz współpracę z lokalnymi i regionalnymi podmiotami społeczno-gospodarczymi poprzez podejście oddolne.

- Przy składaniu wniosków o dofinansowanie wnioskodawcy będą proszeni o opisanie spójności i komplementarności z: programami unijnymi, krajowymi i regionalnymi, o których mowa powyżej. Informacje te będą podlegały ocenie;

- unikanie pokrywania się z innymi programami Interreg poprzez wymianę informacji z odpowiednimi IZ i WS podczas oceny projektu;

- koordynacja za pośrednictwem odpowiednich krajowych, regionalnych komitetów (lub podmiotów) lub instytucji zaangażowanych we wdrażanie innych programów polityki spójności poprzez konsultacje z ich przedstawicielami np. w ramach Komitetów Monitorujących.

Duński program EFRR jest komplementarny z Programem PB. Możliwe synergie pomiędzy dwoma programami mogą wystąpić w odniesieniu do digitalizacji i internacjonalizacji MŚP (CS 1.2 i CS 1.3); zielonej transformacji (CS 2.6) i zrównoważonej turystyki (CS 4.6). Koordynacja będzie stosowana na poziomie regionalnym (Region Zelandia i Gmina Regionalna Bornholm) i krajowym (Duński Urząd ds. Biznesu).

Na Litwie możliwości współpracy mogą być rozpatrywane na różnych poziomach korelacji tematycznej z *Programem dla inwestycji funduszy Unii Europejskiej na lata 2021-2027*. Wybór celów szczegółowych w ramach Programu PB daje możliwość współpracy międzyprogramowej na różnych poziomach interwencji. Celami szczegółowymi potencjalnej synergii pomiędzy PB a litewskim programem EFRR są: CS 1.2, CS 1.3, CS 2.2, CS 2.5, CS 2.6 i CS 4.6. Program krajowy LT m.in. nadaje priorytet inwestycjom w MŚP, w tym inwestycjom w produkcję (CS1.3) i rozwiązania cyfrowe (CS1.2) oraz transferowi innowacji poprzez zwiększanie zdolności badawczych i innowacyjnych, w szczególności poprzez uczestnictwo w klastrach w regionie Morza Bałtyckiego (CS1.1), tak więc istnieje potencjał realizacji wyników/dobrych praktyk/rozwiązań pilotażowych z Programu Południowego Bałtyku na większą skalę. Koordynacja pomiędzy programami PB i EFRR będzie zapewniona przez krajowy podkomitet, ustanowiony przez Litewską instytucję krajową dla zapewnienia szerszej koordynacji z ministerstwami, władzami regionalnymi i/lub lokalnymi, partnerami gospodarczymi, społecznymi i innymi interesariuszami.

W Programie PB i programie EFRR 2021-2027 Meklemburgii-Pomorza Przedniego wybrano CP 1 i CP 2. W obu programach występują podobne tematyczne podejścia do finansowania w CS 1.3. Dotyczy to w szczególności transferu technologii i współpracy między MŚP, przedsiębiorstwami badawczo-rozwojowymi, a także uczelniami wyższymi, w celu promowania innowacyjnych rozwiązań. Konsultacja i koordynacja pomiędzy programami w Meklemburgii-Pomorzu Przednim zapewniona jest przez osobę kontaktową Interreg i menedżerów EFRR np. poprzez zaangażowanie w ocenę i realizację projektów lub z menedżerami EFS+ z właściwych instytucji.

W Szwecji trzy programy EFRR są komplementarne do Programu PB: EFRR Południowa Szwecja, EFRR Småland i wyspy oraz EFRR Szwecja - program krajowy. Krajowe i regionalne programy EFRR będą wspierać projekty o zasięgu krajowym i/lub regionalnym. Synergie można wyraźnie zauważyć w odniesieniu do CS1.3, ponieważ MŚP są najważniejszą grupą docelową tych programów, ale także w zakresie cyfryzacji (CS1.2), transformacji energetycznej (CS2.2) i gospodarki obiegu zamkniętego (CS2.6). Wszystkie te obszary są powiązane z kluczowymi obszarami silnych stron w szwedzkich regionach PB. Komplementarność między programami będzie zapewniona poprzez wykorzystanie, wdrożenie i rozpowszechnianie wyników i najlepszych praktyk w obu kierunkach i zwiększanie skali korzystania ze wspólnych rozwiązań. Najlepsze praktyki z Programu Południowy Bałtyk mogą być dalej rozwijane i testowane regionalnie, rozwijając swoje wyniki w różnych warunkach, oceniając ich potencjał i możliwości powielania. Koordynacja pomiędzy programem Południowy Bałtyk a programami EFRR będzie zapewniona przez Szwedzką Agencję Rozwoju Gospodarczego i Regionalnego (na poziomie krajowym) i punkty kontaktowe na poziomie regionalnym.

W Polsce Program PB jest komplementarny z 3 programami EFRR, wdrażanymi na poziomie krajowym: Fundusze Europejskie na rzecz Nowoczesnej Gospodarki (w zakresie CS 1.2 i CS 1.3); Fundusze Europejskie na rzecz Infrastruktury, Klimatu i Środowiska (CS 2.1, CS 2.5, CS 2.6 i CS 4.6); Fundusze Europejskie na rzecz Rozwoju Cyfrowego w zakresie CS 1.2. Dodatkowo, Program może potencjalnie tworzyć synergię z działaniami objętymi krajowym programem EFS+: Fundusze Europejskie na rzecz Rozwoju Społecznego, poprzez działania związane m.in. z poprawą systemu

opieki zdrowotnej, wspieraniem integracji i innowacji społecznych, rozwojem polityki społecznej oraz odpowiednimi szkoleniami na potrzeby gospodarki. W odniesieniu do programów regionalnych (finansowanych z EFRR i EFS+) istotnych dla OPB po stronie polskiej, Program PB jest komplementarny z programem Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego (odpowiednio CS 1.2, CS 1.3, CS 2.2, CS 2.5 i CS 2.6), Fundusze Europejskie dla Pomorza (CS 1.2, CS 1.3, CS 2.2, CS 2.5, CS 2.6 i CS 4.6.) oraz Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur (CS 1.2, CS 1.3, CS 2.2, CS 2.5, CS 2.6 i CO 4.6). Programami regionalnymi zarządzają samorządy tych 3 województw, których przedstawiciele uczestniczą również w Komitecie Monitorującym programu PB, a także w innych forach.

Promowanie trwałości rezultatów

Sytuacja finansowa przedsiębiorstw ubiegających się o dofinansowanie w ramach partnerstwa projektowego będzie oceniana w procesie oceny projektów, koordynowanym przez WS. Ich sytuacja, jak również ryzyka i czynniki wpływające na zdolność do realizacji projektu i zapewnienia trwałości jego rezultatów będą również monitorowane w trakcie realizacji projektu. Przewiduje się ich rolę w opracowaniu lub testowaniu innowacyjnych rozwiązań będących produktami projektu, głównie w ramach partnerstwa projektowego w modelu poczwórnej helisy. Podczas oceny projektów ubiegających się o dofinansowanie będzie sprawdzane i zapewniane, że do dofinansowania rekomendowane są tylko te produkty projektów, które mają oczekiwany zadowalający, długoterminowy, korzystny efekt dla OPB.

Orientacja Programu określa jego dominujący nacisk na tworzenie zrównoważonych, przyszłościowych rozwiązań dla skalowania lub szerszego rozpowszechniania w OPB i wzmacniania współpracy transgranicznej; jego głównym celem nie jest wspieranie sektora przedsiębiorstw. Wybrany zakres interwencji w ramach Programu jest zazwyczaj bardziej charakterystyczny dla sektora usług publicznych. W procesie programowania możliwości włączenia do grup potencjalnych beneficjentów były oceniane pod kątem ich możliwego wkładu w osiągnięcie celów strategii programu, a potencjał przedsiębiorstw prywatnych (nastawionych na zysk) jest w tym celu uznawany za ograniczony.

1.3 Uzasadnienie wybranych celów polityki oraz celów specyficznych Interreg, odpowiadających im priorytetów, celów szczegółowych oraz form wsparcia z uwzględnieniem, w stosownych przypadkach, kwestii brakujących połączeń w infrastrukturze transgranicznej

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. c)

Tabela 1

Wybrany cel polityki lub wybrany cel specyficzny Interreg	**Wybrany cel szczegółowy**	**Priorytet**	**Uzasadnienie wyboru**
CP1 Bardziej inteligentna Europa	1.2 Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw,	**OP 1** ***Innowacyjny Południowy Bałtyk*** – zwiększanie	Rozbieżności terytorialne w poziomie zdolności innowacyjnych między północno-zachodnią i południowo-wschodnią częścią OPB, a także między obszarami miejskimi i wiejskimi

Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej	organizacji badawczych i instytucji publicznych	poziomu innowacji i internacjonalizacji podmiotów lokalnych	osłabiają procesy konwergencji między gospodarkami regionalnymi. Pandemia COVID-19 podkreśliła potrzebę zwiększenia poziomu cyfryzacji podmiotów w lokalnej gospodarce w celu zapewnienia prawidłowego funkcjonowania różnych gałęzi gospodarki w szybko zmieniających się warunkach zewnętrznych. Obszar dysponuje znacznym potencjałem gospodarczym w zakresie współpracy transgranicznej, zwłaszcza w sektorach niebieskiej i zielonej gospodarki, (w szczególności w sektorze transportu i morskim, np. usług publicznych, małych portów i marin) niemniej jednak nadal wymaga stymulowania i wsparcia w celu zapewnienia, że odpowiednio rozwija się w opartym na wiedzy i innowacyjnym kierunku. Brak wykwalifikowanej siły roboczej w MŚP w obszarze sztucznej inteligencji i mechatroniki jest wyzwaniem dla regionu. Cyfryzacja usług publicznych (np. wykorzystanie e-rozwiązań w transporcie, e-zdrowie, platformy współpracy transgranicznej) doprowadzi do powstania zintegrowanych usług (np. łańcuchów multimodalnych) i silniejszych połączeń w ramach OPB. Pobudzi to rozwój sektora morskiego (np. cyfryzacja portów, rozwiązania w zakresie bezpieczeństwa) i wesprze rozwój umiejętności cyfrowych. Uwolni to potencjał i zilustruje korzyści płynące z otwartych danych w sektorze publicznym, jak również harmonizację danych, w dziedzinie współpracy transgranicznej, wzmocni wymiar zrównoważonego rozwoju poprzez poprawę dostępności na obszarach wiejskich, włączenie osób starszych i niepełnosprawnych oraz zmniejszenie różnic między płciami w sektorze pracy.

			Wzmocnione zostaną transfer technologii pomiędzy regionami i współpraca między przedsiębiorstwami, uniwersytetami i innymi instytucjami B+R w wymiarze transgranicznym. Oczekuje się, że projekty nie będą generowały dochodów; również w związku z typami oczekiwanych beneficjentów i typami projektów, wybraną formą wsparcia są dotacje.
CP1 Bardziej inteligentna Europa **Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej**	1.3 Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne	**OP 1** ***Innowacyjny Południowy Bałtyk*** – zwiększanie poziomu innowacji i internacjonalizacji podmiotów lokalnych	Gospodarka OPB jest uzależniona od małych i średnich przedsiębiorstw działających w wielu różnych gałęziach gospodarki, przy czym istotną rolę odgrywa niebieski i zielony sektor reprezentowany, m.in., przez przemysł morski, turystykę, gospodarkę leśną, produkcję żywności, zrównoważony transport itp. Jednocześnie jego szybki rozwój zależy w dużym stopniu od poziomu innowacji i internacjonalizacji, a także współpracy z instytucjami badawczo-rozwojowymi. Nadal istnieje niewykorzystany potencjał dla rozwoju gospodarczego dla OPB poprzez pobudzanie MŚP do transformacji technologicznej i internacjonalizacji. Z jednej strony, wsparcie w ramach Działania 1.2 będzie bezpośrednio ułatwiać rozwój ekonomiczny lokalnych podmiotów, a z drugiej strony, będzie tworzyć nowe platformy i możliwości poprzez współpracę transgraniczną. Ma ono na celu niwelowanie rosnących różnic w poziomie gospodarczym pomiędzy obszarami miejskimi a wiejskimi w OPB, jak również będzie pomagać w utrzymaniu adekwatnego tempa wzrostu gospodarczego. Oczekuje się, że projekty nie będą generowały dochodów; również w związku z typami oczekiwanych beneficjentów i typami projektów, wybraną formą wsparcia są dotacje.

CP 2 Bardziej przyjazna dla środowiska bezemisyjna Europa **Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmiany klimatu i przystosowania się do niej, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej**	2.2 Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju	***OP 2 Zrównoważony Południowy Bałtyk*** – promowanie zrównoważonego rozwoju oraz niebieskiej i zielonej gospodarki	Chociaż Obszar Południowego Bałtyku posiada istotny potencjał w zakresie produkcji energii odnawialnej, musi on położyć większy nacisk na promocję energii odnawialnej aby stać się liderem w tej dziedzinie. Różny poziom rozwoju regionów, różne poziomy wdrażania rozwiązań w zakresie zielonej energii i stosunkowo niski poziom współpracy w tej dziedzinie stanowią istotne przeszkody w wykorzystaniu całego potencjału OPB w zakresie produkcji i korzystaniu z energii odnawialnej. Dlatego też konieczna jest zintensyfikowana współpraca transgraniczna w celu wykorzystania istniejącego potencjału OPB. Wartością dodaną wspólnych projektów będzie szybsza wymiana informacji oraz testowanie dostępnych metod przed ich wdrożeniem na szeroką skalę (np. poprzez rozwiązania pilotażowe). Działanie 2.1 stwarza pole dla różnorodnych projektów, ponieważ przejście na energię odnawialną wymaga holistycznego podejścia i pracy również w dziedzinach energii elektrycznej, ciepła i transportu na rzecz efektywności energetycznej i inteligentnych systemów energetycznych. Dlatego też Program będzie się koncentrował na opracowywaniu i wprowadzaniu transgranicznych rozwiązań w zakresie produkcji i wykorzystania energii odnawialnej. Te główne działania są uzupełnione o niezbędne działania skupiające się na rozwoju i dostosowaniu połączonych systemów (np. dystrybucji i magazynowania) do specyfiki energii odnawialnej. Wspólne działania przyspieszą proces wdrażania nowych rozwiązań ponad granicami oraz stworzą platformę do tworzenia nowych wspólnych standardów (technologicznych i wdrożeniowych).

			Oczekuje się, że projekty nie będą generowały dochodów; również w związku z typami oczekiwanych beneficjentów i typami projektów, wybraną formą wsparcia są dotacje.
CP 2 Bardziej przyjazna dla środowiska bezemisyjna Europa **Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunkuku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmiany klimatu i przystosowania się do niej, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej**	2.5 Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej	***OP 2 Zrównoważony Południowy Bałtyk*** – promowanie zrównoważonego rozwoju oraz niebieskiej i zielonej gospodarki	Obszar Południowego Bałtyku zmaga się z wieloma pilnymi wyzwaniami, takimi jak odpływy składników odżywczych i substancji niebezpiecznych z działalności lądowej, zanieczyszczenie gleby i wody mikroplastikami, jak również zanieczyszczenie Morza Bałtyckiego. Szczególnie współpraca transgraniczna może skutecznie przeciwdziałać dalszemu zanieczyszczaniu morza. Działanie 2.2 wspiera cel polityki "bardziej zielona, niskoemisyjna Europa". Będzie ono wspierać rozwój rozwiązań transgranicznych: - dla efektywnego i zrównoważonego użytkowania gruntów i gospodarki wodnej, szczególnie w zakresie ograniczenia odpływu składników odżywczych i substancji niebezpiecznych do dorzeczy, a następnie do Morza Bałtyckiego, - dla zwalczania eutrofizacji i różnych substancji niebezpiecznych (takich jak tworzywa sztuczne czy zatopiona amunicja chemiczna) w środowisku wodnym, w tym morskim, a tym samym poprawy jakości wody. Przewiduje się, że projekty nie będą generować dochodów; również ze względu na rodzaj przewidywanych beneficjentów i typy projektów wybraną formą wsparcia są dotacje.
CP 2 Bardziej przyjazna dla	2.6 Wspieranie transformacji w	***OP 2 Zrównoważony***	Nieodpowiednie praktyki zagrażają środowisku i bogatemu dziedzictwu

środowiska bezemisyjna Europa **Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmiany klimatu i przystosowania się do niej, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej**	kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej	***Południowy Bałtyk*** – promowanie zrównoważonego rozwoju oraz niebieskiej i zielonej gospodarki	naturalnemu regionu - wyzwania te zostały dodatkowo spotęgowane przez problemy związane ze zmianami klimatycznymi. Ponadto zasoby naturalne Morza Bałtyckiego są nadmiernie eksploatowane w sposób niezrównoważony - dotyczy to zarówno eksploatacji zasobów naturalnych. Obszar Południowego Bałtyku ma duży potencjał do tworzenia sieci współpracy pomiędzy usługami wymagającymi wiedzy i przemysłami wymagającymi badań, zajmującymi się niebieską i zieloną gospodarką. Dlatego współpraca transgraniczna ma potencjał, by prowadzić do transgranicznych rozwiązań, które odpowiadają na wspólne i dzielone wyzwania Obszaru Programu (np. zanieczyszczenia). Działanie 2.3 ma również na celu promowanie przejścia do gospodarki obiegu zamkniętego i skupia się na sposobach ustanowienia zachowań i postaw wspierających odpowiedzialną konsumpcję i produkcję. Osiągnięcie tego celu będzie wymagało całkowitej zmiany wzorców produkcji i konsumpcji typu "*take-make-waste*" na rzecz systemu obiegu zamkniętego. Jako część bardziej zielonej, niskoemisyjnej Europy, OPB będzie dążyć do zrównoważonego rozwoju gospodarki, wspierając projekty dotyczące przejścia na m.in. przyjazne środowisku procesy produkcyjne, efektywne gospodarowanie zasobami i odpadami. Przewiduje się, że projekty nie będą generować dochodów; również ze względu na rodzaj przewidywanych beneficjentów i typy projektów wybraną formą wsparcia są dotacje.
CP 4 Europa o silniejszym	4.6. Wzmacnianie roli kultury i	***OP 3 Atrakcyjny Południowy Bałtyk*** –	OPB charakteryzuje się obecnością unikalnych cech kulturowych i środowiskowych, w tym szeregu

wymiarze społecznym **Europa o silniejszym wymiarze społecznym, sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych**	zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych	aktywacja potencjału turystycznego Obszaru Południowego Bałtyku	obiektów wpisanych na listę światowego dziedzictwa UNESCO, morza, jezior, piaszczystych plaż, wysp i dużych kompleksów leśnych. Cechy te stanowią o ogromnym potencjale turystycznym regionu. Położenie geograficzne i klimatyczne obszaru Południowego Bałtyku wymusza położenie nacisku na rozwój ofert w sektorze turystyki kulturowej, historycznej i ekologicznej. OPB posiada zarówno infrastrukturę turystyczną, typową dla obszarów nadmorskich, jak i obfitość stosunkowo dziewiczych obszarów przyrodniczych, w tym lasów, wzgórz, jezior, rzek, plaż i wysp. Ponadto turystyka (w tym turystyka kulturowa) ma bardzo duże znaczenie dla gospodarek regionalnych (jako ważne źródło dochodów i źródło zatrudnienia) oraz dla społeczeństw regionów wschodniej strefy suwerennej, wywierając wpływ na wiele innych sektorów gospodarki i codzienne życie mieszkańców. W celu dalszego rozwoju sektora konieczne jest zwiększenie rozpoznawalności OPB jako obszaru docelowego dla turystyki oraz poprawa wspólnej oferty turystycznej i kulturalnej w sposób zrównoważony środowiskowo. Działanie będzie miało również ważny wymiar społeczny, gdyż przyczyni się do włączenia społecznego i może przyczynić się do złagodzenia negatywnych skutków pandemii COVID-19 na rynku pracy. Przewiduje się, że projekty nie będą generować dochodów; również ze względu na rodzaj przewidywanych beneficjentów i typy projektów wybraną formą wsparcia są dotacje.

CS 1 Lepsze zarządzanie współpracą	6.1. zwiększanie zdolności instytucjonalnych instytucji publicznych, w szczególności tych, którym powierzono zarządzanie konkretnym terytorium, i zainteresowanych stron	***OP 4 Aktywny Południowy Bałtyk*** – poprawa zarządzania współpracą	Obszar Południowego Bałtyku posiada zróżnicowany wachlarz podmiotów, wśród których istnieje znaczny potencjał poprawy współpracy na poziomie transgranicznym. W międzyczasie cierpi on z powodu niewystarczającego poziomu transferu wiedzy i technologii, jak również niewystarczającej wymiany informacji pomiędzy różnymi grupami interesariuszy (np. jednostki publiczne, organizacje pozarządowe, lokalne podmioty i organizacje). Należy wzmocnić współpracę pomiędzy podmiotami opisanymi w modelu poczwórnej (a nawet pięciokrotnie złożonej) helisy, który określa relacje pomiędzy przemysłem, środowiskiem akademickim, podmiotami publicznymi, przedsiębiorcami społecznymi i społeczeństwem obywatelskim. Szczególny nacisk należy przy tym położyć na wzmocnienie pozycji społeczności lokalnych i udział społeczeństwa obywatelskiego, w tym młodzieży. W tym zakresie region posiada znaczny niewykorzystany potencjał. Działanie to ma na celu nie tylko wykorzystanie tego potencjału, ale również usunięcie przeszkód i braków w zdolnościach instytucjonalnych poprzez współpracę transgraniczną. Z jednej strony, ta Oś Priorytetowa wzmocni zdolność do zarządzania współpracą i pobudzi współpracę transgraniczną, a z drugiej strony będzie budować świadomość korzyści płynących z takiej współpracy. Proponowane działania będą miały również wpływ na budowanie potencjału podmiotów i pozwolą na wzmocnienie zaufania wśród uczestniczących interesariuszy. Oczekuje się, że projekty nie będą generować dochodów; również ze względu na rodzaj oczekiwanych beneficjentów i typy

			projektów wybraną formą wsparcia są dotacje.

2. Priorytety [300]

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. d) i e)

2.1. Priorytet 1

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. d)

OP 1 Innowacyjny Południowy Bałtyk – zwiększanie poziomu innowacji i internacjonalizacji podmiotów lokalnych

2.1.1. Cel szczegółowy

1.2 Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e)

2.1.2. Powiązane rodzaje działań oraz ich oczekiwany wkład w realizację wspomnianych celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, strategii makroregionalnych i strategii na rzecz basenu morskiego

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e) ppkt (i), art. 17 ust. 9 lit. c) ppkt (ii)

Działanie Programu 1.1: *Cyfryzacja regionu*

OPB posiada znaczny potencjał gospodarczy, szczególnie w sektorach związanych z niebieską i zieloną gospodarką, niemniej jednak, aby zapewnić jej odpowiedni rozwój w kierunku opartej na wiedzy i innowacyjnej gospodarki, nadal wymaga ona stymulacji i wsparcia. Działania mające na celu zwiększenie poziomu cyfryzacji różnych sektorów gospodarki regionalnej mogą pozwolić na ograniczenie negatywnych skutków wynikających z relatywnie niskiego poziomu dostępności i mobilności pomiędzy regionami PB. Cyfryzacja usług publicznych (np. upowszechnienie e-rozwiązań w transporcie, e-zdrowie, platformy współpracy transgranicznej) doprowadzi do powstania zintegrowanych usług (np. łańcuchów

multimodalnych) i silniejszych połączeń w ramach Obszaru Południowego Bałtyku. Pobudzi rozwój sektora morskiego (np. cyfryzacja portów, rozwiązania w zakresie bezpieczeństwa) i będzie wspierać rozwój umiejętności cyfrowych. Uwolni to potencjał i zilustruje zalety otwartych danych w sektorze publicznym, jak również harmonizację danych w dziedzinie współpracy transgranicznej, wzmocni wymiar zrównoważonego rozwoju poprzez poprawę dostępności na obszarach wiejskich, włączenie osób starszych i niepełnosprawnych oraz zmniejszenie różnic między płciami w sektorze pracy.

Ponadto procesy cyfryzacji są ściśle powiązane z filarami cyfrowymi Komisji Europejskiej dotyczącymi wzmocnienia rozwiązań w zakresie m.in. sztucznej inteligencji, cyberbezpieczeństwa, umiejętności cyfrowych, łączności itp. Tym samym działania w ramach tego celu szczegółowego będą wspierać proces realizacji celów określonych przez KE. Dodatkowo warto podkreślić, że strategia cyfrowa UE ma sprawić, aby ta transformacja zadziałała na rzecz ludzi i przedsiębiorstw, a jednocześnie pomóc w osiągnięciu celu, jakim jest Europa neutralna klimatycznie do 2050 roku.

Biorąc pod uwagę powyższe fakty, działania w ramach tego celu szczegółowego, silnie związane z inteligentną specjalizacją i kluczowymi obszarami mocnych stron w regionach, mają duży potencjał współpracy transgranicznej i mogą wspierać wiele różnych grup interesariuszy.

W ramach tego Działania przewidziana jest możliwość realizacji transgranicznych działań pilotażowych w ramach projektów. Mogą one obejmować elementy infrastruktury i wyposażenia o charakterze pilotażowym i demonstracyjnym. Nie jest możliwe wdrożenie infrastruktury na dużą skalę.

Zachęca się do podejmowania innowacyjnych transgranicznych działań pilotażowych.

W ramach tego CS mogą być realizowane zarówno projekty regularne, jak i projekty małej skali.

Przykładowe działania

-opracowanie, demonstrowanie i wdrażanie transgranicznych rozwiązań dotyczących cyfryzacji usług publicznych (np. opracowanie nowych e-usług służących włączeniu społecznemu: w transporcie (e-bilet), w opiece zdrowotnej (e-opieka) itp,)

-rozwijanie, demonstrowanie i wdrażanie transgranicznych rozwiązań dotyczących cyfryzacji procesów w różnych sektorach (np. w sektorze morskim (wspólne standardy bezpieczeństwa i aplikacje dla małych portów), w logistyce (optymalizacja transportu pasażerów i towarów) itp,),

-opracowywanie wspólnych, transgranicznych sposobów uczenia się, które skupiają się na cyfryzacji (np. narzędzia internetowe, aplikacje itp.) w najbardziej istotnych sektorach (np. niebieska i zielona gospodarka, zrównoważony transport),

-działania mające na celu budowanie platform współpracy ośrodków innowacji cyfrowych / uczelni wyższych / instytucji badawczo-rozwojowych i MŚP w celu wspierania modernizacji i cyfryzacji w OPB,

-wspólne działania mające na celu promowanie procesów cyfryzacyjnych i nowych rozwiązań cyfrowych (np. transgraniczne kampanie promocyjne itp.)

-wspólne działania mające na celu wzmocnienie społecznych aspektów cyfryzacji (tj. włączenia cyfrowego), w tym rozwój e-usług dla osób starszych i / lub osób z niepełnosprawnościami,

-wspieranie rozwoju specyficznych kompetencji cyfrowych pracowników instytucji sektora publicznego związanych z włączeniem wspólnie wypracowanych rozwiązań cyfrowych (np. absorpcja e-rozwiązań w transporcie, e-zdrowie, platformy współpracy transgranicznej) do procesów administracji publicznej.

-transfer wiedzy i wymiana najlepszych praktyk w zakresie standardów technicznych pomiędzy regionami,

Typy działań zostały ocenione jako zgodne z zasadą DNSH i nie przewiduje się, aby ze względu na swój charakter miały znaczący negatywny wpływ na środowisko.

Wkład w wybrany cel szczegółowy

Działanie to wspiera działania ukierunkowane na Cel Szczegółowy 1.2 *Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i organów władz publicznych*. Umożliwi ono opracowanie i wprowadzenie rozwiązań wspierających cyfryzację różnych sektorów gospodarek regionalnych. Jednocześnie Działanie to wspiera transfer technologii między regionami oraz wzmacnianie współpracy i interakcji między przedsiębiorstwami, uniwersytetami i innymi instytucjami badawczo-rozwojowymi.

Wkład w strategię UE dla Regionu Morza Bałtyckiego

Działanie 1.1. *Cyfryzacja regionu* jest silnie powiązane z Obszarem Polityki Innowacje i umożliwia opracowanie i wdrożenie transgranicznych rozwiązań w zakresie cyfryzacji usług publicznych, a także wsparcie dla procesu cyfryzacji w różnych sektorach. Może również przyczynić się do cyfrowej transformacji MŚP. Dlatego też tworzy również powiązanie z OP Zdrowie, zwłaszcza z instytucjami zdrowia publicznego, umożliwiając opracowanie rozwiązań dotyczących cyfryzacji usług związanych z platformami telemedycyny i e-opieki, a także z OP Bezpieczeństwo, OP Żegluga, OP Transport i OP Umiejętności. Działanie to może zostać wykorzystane do opracowania mobilnych aplikacji systemu wczesnego ostrzegania, cyfryzacji sektora żeglugi morskiej, który pomaga ograniczać emisje, oraz innych projektów mających na celu cyfryzację sektora morskiego. W ramach OP Transport może umożliwić opracowanie rozwiązań dotyczących cyfryzacji usług mobilności oraz zintegrowanego systemu zarządzania i optymalizacji między ruchem morskim a drogowo-kolejowym w węzłach transportowych, zwłaszcza w portach morskich. W ramach OP Umiejętności może być dedykowane wspólnym działaniom transgranicznym związanym z promowaniem rozwiązań cyfrowych i zwiększaniem poziomu świadomości konieczności rozwijania umiejętności cyfrowych.

2.1.3. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e) ppkt (ii), art. 17 ust. 9 lit. c) ppkt (iii)

Tabela 2 Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Numer identyfikacyjny [5]	Wskaźnik	Jednostka miary [255]	Cel pośredni (2024) [200]	Cel końcowy (2029) [200]
1	1.2	RCO84	Wspólnie opracowane działania pilotażowe zrealizowane w ramach projektów	działania pilotażowe	0	8
1	1.2	RCO116	Wspólnie opracowane rozwiązania	rozwiązania	0	16
1	1.2	RCO01	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże	przedsiębiorstwa	80	538
1	1.2	RCO02	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem w formie dotacji	przedsiębiorstwa	0	8
1	1.2	RCO04	Przedsiębiorstwa otrzymujące wsparcie niefinansowe	przedsiębiorstwa	80	530
1	1.2	RCO14	Instytucje publiczne otrzymujące wsparcie na opracowywanie usług, produktów i procesów cyfrowych	instytucje publiczne	0	9

Tabela 3 Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
1	1.2	RCR11	Użytkownicy nowych i zmodernizowanych publicznych usług, produktów i procesów cyfrowych	Użytkownicy /rok	0,00	2020	15 000,00	Raport z postępu prac	
1	1.2	RCR104	Rozwiązania przyjęte lub zastosowane na szerszą skalę przez organizacje	rozwiązania	0,00	2020	8,00	Raport z postępu prac	

2.1.4. Główne grupy docelowe

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e) ppkt (iii), art. 17 ust. 9 lit. c) ppkt (iv)

Główne grupy docelowe

- MŚP reprezentujące sektor niebieski i zielony oraz opracowujące/przenoszące innowacyjne rozwiązania i usługi na OPB
- instytucje publiczne i równoważne podmioty publiczne w OPB
- użytkownicy usług publicznych

Przykładowe rodzaje beneficjentów

- MŚP
- formalne stowarzyszenia, klastry i sieci MŚP
- władze lokalne i regionalne oraz ich stowarzyszenia
- instytucje zarządzające i obsługujące transport publiczny
- instytucje opieki zdrowotnej
- instytucje morskie (w tym zarządzający portami i władze portów)
- izby handlowe, agencje rozwoju biznesu, inkubatory biznesowe, parki technologiczne i inne organizacje wspierania biznesu
- szkoły, szkolnictwo wyższe i instytucje badawczo-rozwojowe
- organizacje pozarządowe
- Europejskie Ugrupowania Współpracy Terytorialnej

2.1.5. Wskazanie konkretnych terytoriów objętych działaniem, w tym planowanego wykorzystania ZIT, RKLS lub innych narzędzi terytorialnych

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e) ppkt (iv)

W ramach Programu nie przewiduje się stosowania żadnych narzędzi terytorialnych, o których mowa powyżej.

2.1.6. Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e) ppkt (v)

Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych w programie. Planowany zakres interwencji, charakter przewidywanych typów beneficjentów, stosunkowo niewielki rozmiar projektów przesądzają o tym, że zastosowanie instrumentów finansowych nie przyniosłoby wartości dodanej do realizacji Programu. Spodziewamy się, że projekty nie będą generować przychodów netto, tzn. dodatkowe przychody projektu nie będą przewyższać kosztów, dlatego zastosowanie

instrumentów finansowych nie jest wymagane. Ze względu na m.in. przewidywany typ projektów, typy beneficjentów, dotacje są właściwą formą wsparcia.

2.1.7. Indykatywny podział zasobów programu UE według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e) ppkt (vi), art. 17 ust. 9 lit. c) ppkt (v)

Tabela 4
Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr Priorytetu	Fundusz	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	1.2	018. Usługi i aplikacje IT w zakresie umiejętności cyfrowych i włączenia cyfrowego	3 068 304,00
1	EFRR	1.2	019. Usługi i aplikacje w zakresie e-zdrowia (w tym e-opieka, internet rzeczy w zakresie aktywności fizycznej i nowoczesnych technologii w służbie osobom starszym)	3 068 304,00
1	EFRR	1.2	119. Cyfryzacja transportu: inne rodzaje transportu	1 840 981,00
1	EFRR	1.2	013. Cyfryzacja MŚP (w tym handel elektroniczny, e-biznes i sieciowe procesy biznesowe, ośrodki innowacji	4 295 625,00

			cyfrowych, żywe laboratoria, przedsiębiorcy internetowi i przedsiębiorstwa ICT typu start-up, usługi B2B)	

Tabela 5
Wymiar 2 – forma finansowania

Nr Priorytetu	Fundusz	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	1.2	01 Dotacja	12 273 214,00

Tabela 6
Wymiar 3 – mechanizm wkładu terytorialnego i ukierunkowanie terytorialne

Nr Priorytetu	Fundusz	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	1.2	33. Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	12 273 214,00

2.1.2. Cel szczegółowy

1.3 Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e)

2.1.3. Powiązane rodzaje działań oraz ich oczekiwany wkład w realizację wspomnianych celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, strategii makroregionalnych i strategii na rzecz basenu morskiego

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e) ppkt (i), art. 17 ust. 9 lit. c) ppkt (ii)

Działanie Programu 1.2: *Budowanie łączności regionu poprzez internacjonalizację*

Wzrost gospodarczy OPB wymaga działań dedykowanych zwiększeniu konkurencyjności i innowacyjności MŚP, a także ich obecności na rynku międzynarodowym. Bardzo często

strach przed nieznanym rynkiem, niewystarczająca wiedza, zasoby finansowe i kadry, a nawet ograniczona pomoc ze strony organizacji wsparcia biznesu w uzyskaniu dostępu do informacji na temat możliwości, warunków i procedur operacji na rynku międzynarodowym stanowią kluczowe przeszkody dla internacjonalizacji biznesu. W związku z tym ekspansja MŚP w ramach i poza OPB wymaga skutecznych transgranicznych platform kształcenia i tworzenia sieci, usług doradztwa biznesowego i działań w zakresie kojarzenia, aby pomóc im w przejściu z krajowych do międzynarodowych praktyk biznesowych.

Jednocześnie internacjonalizacja gospodarki Południowego Bałtyku stwarza nowe możliwości współpracy transgranicznej i promocji Obszaru poza jego granicami. Istnieje silny potencjał transferu technologii i współpracy między przedsiębiorstwami, ośrodkami badawczymi i sektorem szkolnictwa wyższego w celu wspierania innowacyjnych rozwiązań.

W ramach tego Celu Szczegółowego zachęca się beneficjentów do prowadzenia działań opartych na innowacjach we współpracy z różnymi zainteresowanymi stronami (np. MŚP z uniwersytetami, instytucjami badawczo-rozwojowymi, organami publicznymi, organizacjami wsparcia biznesu). Zostanie położony nacisk na tworzenie międzysektorowych partnerstw i współpracy silnie związanych z inteligentną specjalizacją i kluczowymi mocnymi stronami w regionach.

W ramach tego działania przewidziano możliwość realizacji transgranicznych działań pilotażowych jako części projektów. Mogą one obejmować elementy infrastruktury i wyposażenia o charakterze pilotażowym i demonstracyjnym. Nie jest możliwa realizacja infrastruktury na dużą skalę. W ramach tego CS mogą być realizowane zarówno projekty regularne, jak i projekty o małej skali. Przykładowe działania

- promowanie i wspieranie współpracy transgranicznej między MŚP w celu tworzenia innowacyjnych rozwiązań w kluczowych obszarach mocnych stron, np. w sektorze niebieskim i zielonym (w tym w sektorze morskim/offshore),
- rozwój i promowanie na rynkach międzynarodowych wspólnych produktów/rozwiązań/usług w kluczowych obszarach mocnych stron, np. w sektorze niebieskim i zielonym (w tym w sektorze morskim/offshore),
- inicjowanie i rozwój sieci sektorowych i międzysektorowych (klastrów) oraz ich ekspansja mająca na celu poprawę m.in. zdolności innowacyjnych, jakości usług i internacjonalizacji wśród podmiotów lokalnych z OPB w odpowiednich sektorach, np. w sektorze niebieskim i zielonym (w tym w sektorze morskim/offshore),

- wspieranie wspólnych projektów badawczych między MŚP, uniwersytetami (lub innymi instytucjami badawczo-rozwojowymi), podmiotami publicznymi i organizacjami wsparcia biznesu, w tym transgraniczne działania pilotażowe,
- organizacja działań (np. targów, wystaw, kampanii marketingowych i wspólnych kampanii brandingowych itp.) promujących produkty i usługi z OPB na rynkach międzynarodowych.

Typy działań zostały ocenione jako zgodne z zasadą DNSH i nie przewiduje się, aby ze względu na swój charakter mogły znacząco negatywnie oddziaływać na środowisko.

Wkład w wybrany cel szczegółowy

Działanie to będzie wspierać Cel Szczegółowy 1.3 *Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenia miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne* poprzez zwiększanie konkurencyjności MŚP oraz zwiększanie poziomu internacjonalizacji gospodarki regionalnej. Z jednej strony działania w ramach tego Działania ułatwią bezpośrednio wzrost gospodarczy podmiotów lokalnych, a z drugiej strony stworzą nowe platformy i możliwości dla współpracy transgranicznej.

Wkład w strategię UE dla Regionu Morza Bałtyckiego

Działanie 1.2 *Budowanie łączności w regionie poprzez internacjonalizację* jest silnie powiązane z Obszarem Polityki Innowacje poprzez transfer technologii i współpracę między przedsiębiorstwami, ośrodkami badawczymi i sektorem szkolnictwa wyższego.

2.1.4. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e) ppkt (ii), art. 17 ust. 9 lit. c) ppkt (iii)

Tabela 2
Wskaźniki produktu

Priorytet	**Cel szczegółowy**	**Nr identyfikacyjny** **[5]**	**Wskaźnik**	**Jednostka miary** **[255]**	**Cel pośredni (2024)** **[200]**	**Cel końcowy (2029)** **[200]**
1	1.3	RCO87	Organizacje współpracujące ponad granicami	organizacje	0	27

1	1.3	RCO116	Wspólnie opracowane rozwiązania	rozwiązania	0	7
1	1.3	RCO01	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże	przedsiębiorstwa	51	343
1	1.3	RCO02	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem w formie dotacji	przedsiębiorstwa	0	3
1	1.3	RCO04	Przedsiębiorstwa otrzymujące wsparcie niefinansowe	przedsiębiorstwa	51	340

Tabela 3
Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
1	1.3	RCR84	Organizacje współpracujące ponad granicami po zakończeniu projektu	organizacje	0,00	2020	20,00	Raport z postępu prac	
1	1.3	RCR104	Rozwiązania przyjęte lub zastosowane na szerszą skalę przez organizacje	rozwiązania	0,00	2020	4,00	Raport z postępu prac	

2.1.5. Główne grupy docelowe

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e) ppkt (iii), art. 17 ust. 9 lit. c) ppkt (iv)

Główne grupy docelowe

- MŚP reprezentujące sektor niebieski i zielony oraz opracowujące/przenoszące innowacyjne produkty i usługi na OPB
- Instytucje publiczne i równoważne podmioty publiczne w OPB

Przykładowe rodzaje beneficjentów

- MŚP
- formalne stowarzyszenia, klastry i sieci MŚP
- władze lokalne i regionalne oraz ich stowarzyszenia
- izby handlowe, agencje rozwoju biznesu, inkubatory biznesowe, parki technologiczne i inne organizacje wspierania biznesu
- szkoły, szkolnictwo wyższe i instytucje badawczo-rozwojowe
- instytucje morskie (w tym zarządcy i władze portów)
- organizacje pozarządowe
- Europejskie Ugrupowania Współpracy Terytorialnej

2.1.6. Wskazanie konkretnych terytoriów objętych działaniem, w tym planowanego wykorzystania ZIT, RKLS lub innych narzędzi terytorialnych

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e) ppkt (iv)

W ramach Programu nie przewiduje się stosowania żadnych narzędzi terytorialnych, o których mowa powyżej.

2.1.7. Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e) ppkt (v)

Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych w programie. Planowany zakres interwencji, charakter przewidywanych typów beneficjentów, stosunkowo niewielki rozmiar projektów przesądzają o tym, że zastosowanie instrumentów finansowych nie przyniosłoby wartości dodanej do realizacji Programu. Spodziewamy się, że projekty nie będą generować przychodów netto, tzn. dodatkowe przychody projektu nie będą przewyższać kosztów, dlatego zastosowanie instrumentów finansowych nie jest wymagane. Ze względu na m.in. przewidywany typ projektów, typy beneficjentów, dotacje są właściwą formą wsparcia.

2.1.8. Indykatywny podział zasobów programu UE według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e) ppkt (vi), art. 17 ust. 9 lit. c) ppkt (v)

Tabela 4 Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr Priorytetu	Fundusz	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

1	EFRR	1.3	028. Transfer technologii i współpraca między przedsiębiorstwami, ośrodkami badań naukowych i sektorem szkolnictwa wyższego	1 577 984,00
1	EFRR	1.3	021. Rozwój działalności i umiędzynarodowienie MŚP, w tym inwestycje produkcyjne	3 681 964,00

Tabela 5 Wymiar 2 – forma finansowania

Nr Priorytetu	**Fundusz**	**Cel szczegółowy**	**Kod**	**Kwota (w EUR)**
1	EFRR	1.3	01 Dotacja	5 259 948,00

Tabela 6 Wymiar 3 – mechanizm wkładu terytorialnego i ukierunkowanie terytorialne

Nr Priorytetu	**Fundusz**	**Cel szczegółowy**	**Kod**	**Kwota (w EUR)**
1	EFRR	1.3	33. Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	5 259 948,00

2.2. Priorytet 2

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. d)

OP 2 Zrównoważony Południowy Bałtyk – promowanie zrównoważonego rozwoju oraz niebieskiej i zielonej gospodarki

2.2.1. Cel szczegółowy

2.2 Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e)

2.2.2. Powiązane rodzaje działań oraz ich oczekiwany wkład w realizację wspomnianych celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, strategii makroregionalnych i strategii na rzecz basenu morskiego

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e) ppkt (i), art. 17 ust. 9 lit. c) ppkt (ii)

Działanie Programu 2.1: *Wsparcie przejścia na zieloną energię*

Nie ma wątpliwości, że OPB dysponuje ogromnym potencjałem w zakresie sektorów zielonych technologii (zwłaszcza energii odnawialnej). Sektory te mogą się szybko rozwijać dzięki współpracy między organami publicznymi, MŚP, przemysłem wytwórczym i instytucjami badawczo-rozwojowymi.

Ponadto warunki geograficzne OPB oznaczają, że poszczególne regiony mogą znacznie efektywniej wykorzystywać odnawialne źródła energii, zwłaszcza energię wiatrową i zrównoważoną biomasę (np. odpady z rolnictwa, leśnictwa i przemysłu drzewnego). Chociaż niektóre regiony już chętniej korzystają z tego typu źródeł energii, nadal istnieje wiele możliwości poprawy w tym zakresie. Podjęcie przez poszczególne kraje i regiony większych starań na rzecz zwiększenia produkcji energii odnawialnej oraz jej użytkowania będzie jednym z najważniejszych elementów w kontekście pozycjonowania SBA jako lidera w zakresie niebieskiej i zielonej gospodarki. Może to również wzmocnić lokalne (wiejskie) gospodarki, np. dzięki zwiększonej stopie zatrudnienia w związku z produkcją energii odnawialnej, zmniejszonemu wpływowi na klimat oraz bardziej odpornemu i samowystarczalnemu społeczeństwu. W szczególności relatywnie niski poziom współpracy w tym zakresie obecnie oznacza, że w tym obszarze istnieje znaczny potencjał. Współpraca transgraniczna mająca na celu podniesienie świadomości potrzeby opracowania rozwiązań usprawniających produkcję i wykorzystanie energii odnawialnej mogłaby dodatkowo pomóc we wdrażaniu przemian energetycznych. To zintegrowane podejście może zawierać działania komplementarne koncentrujące się na rozwijaniu i adaptacji w zakresie magazynowania i dystrybucji energii w celu zapewnienia bezpiecznego i efektywnego wykorzystania energii odnawialnej. Żadne działania dotyczące produkcji biomasy nie będą promowane na

obszarach, na których występują przekroczenia dopuszczalnych unijnych wartości dla emisji PM, a w razie potrzeby spalanie biomasy będzie monitorowane na tych obszarach.

W ramach tego działania przewidziano możliwość realizacji transgranicznych działań pilotażowych jako części projektów. Mogą one obejmować elementy infrastruktury i wyposażenia o charakterze pilotażowym i demonstracyjnym. Realizacja infrastruktury na dużą skalę nie jest możliwa. W ramach tego CS mogą być realizowane zarówno projekty regularne, jak i na małą skalę.

Planowane interwencje mogą obejmować działania pilotażowe na małą skalę, gdy jest to uzasadnione.

Przykładowe działania

- wspieranie obszarów wspólnej współpracy dotyczących polityki energetycznej, np. wspólne opracowanie strategii, wspólne badania transgraniczne, plany działania i wspólny rozwój narzędzi harmonizacji, planów rozwoju przestrzennego itp. W tym kontekście zamierzamy zapewnić koordynację z innymi programami i forami współpracy w basenie Morza Bałtyckiego, w tym z programem INTERREG Regionu Morza Bałtyckiego, makroregionalną Strategią UE dla Regionu Morza Bałtyckiego, a zwłaszcza z planem połączeń międzysystemowych na rynku energii państw bałtyckich (BEMIP), a mianowicie w zakresie strumienia współpracy dotyczącego morskiej energii wiatrowej i związanej z nią infrastruktury sieciowej oraz z Komisją Ochrony Środowiska Morskiego Bałtyku – HELCOM,
- rozwijanie, prezentowanie i wdrażanie wspólnych rozwiązań w zakresie produkcji i wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych, działania uzupełniające mogą być ukierunkowane na dystrybucję i magazynowanie energii odnawialnej w celu zapewnienia jej właściwej integracji z systemami energetycznymi. Należy przestrzegać wymogów ochrony środowiska, szczególnie w zakresie sieci obszarów chronionych i korytarzy ekologicznych, jak również innych przepisów prawa (np. RDSM),
- promowanie wykorzystania energii odnawialnej i zielonych paliw (np. pilotaże, wymiana doświadczeń i dobrych praktyk w sektorze morskim) i wspieranie tworzenia nowych rynków na OPB,
- opracowanie wspólnych, transgranicznych strategii i wzorców dla zielonej polityki w celu przezwyciężenia wyzwań i mobilizacji regionalnych możliwości w zakresie energii odnawialnej, w tym modeli współpracy z przedsiębiorstwami świadczącymi usługi energetyczne dotyczących kompleksowych rozwiązań energetycznych na OPB,
- opracowywanie i testowanie wspólnych standardów transgranicznych w dziedzinie energii odnawialnej przez podmioty publiczne we współpracy z uniwersytetami, ośrodkami badawczymi, przedsiębiorstwami i spółdzielniami rolników i mieszkańcami,
- działania na rzecz budowania potencjału, transfer wiedzy i wymiana najlepszych praktyk w zakresie energii odnawialnej, rozwiązania w zakresie zielonych technologii.

Typy działań zostały ocenione jako zgodne z zasadą DNSH i nie przewiduje się, aby ze względu na swój charakter mogły znacząco negatywnie oddziaływać na środowisko.

Wkład w wybrany cel szczegółowy

Działanie to stwarza możliwości prowadzenia różnych projektów mających na celu realizację Celu Szczegółowego 2.2 *Promowanie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą w sprawie odnawialnych źródeł energii (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju*. Umożliwi to opracowanie i wprowadzenie rozwiązań wspierających przejście na odnawialne źródła energii.

Wkład w strategię UE dla Regionu Morza Bałtyckiego

Działanie 2.1. *Wsparcie przejścia na zieloną energię* jest silnie powiązane z OP Energia i dedykowane projektom dotyczącym opracowywania, demonstrowania i wdrażania rozwiązań w zakresie zielonej energii w produkcji i magazynowaniu energii, a także opracowywania strategii zielonej polityki. Ma ono na celu ułatwienie i popularyzację wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych takich jak wiatr, energia słoneczna, biomasa, woda i inne. W związku z powyższym, można ustanowić powiązania z OP Biogospodarka jak również OP Transport.

2.2.3. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e) ppkt (ii), art. 17 ust. 9 lit. c) ppkt (iii)

Tabela 2
Wskaźniki produktu

Priorytet	**Cel szczegółowy**	**Nr identyfikacyjny [5]**	**Wskaźnik**	**Jednostka miary [255]**	**Cel pośredni (2024) [200]**	**Cel końcowy (2029) [200]**
2	2.2	RCO84	Wspólnie opracowane działania pilotażowe	działania pilotażowe	0	23

			zrealizowane w ramach projektów			
2	2.2	RCO116	Wspólnie opracowane rozwiązania	rozwiązania	0	32

Tabela 3:
Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
2	2.2	RCR 104	Rozwiązania przyjęte lub zastosowane na szerszą skalę przez organizacje	rozwiązania	0	2020	16	Raport z postępu prac	

2.2.4. Główne grupy docelowe

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e) ppkt (iii), art. 17 ust. 9 lit. c) ppkt (iv)

Główne grupy docelowe

- Instytucje publiczne i równoważne podmioty publiczne w OPB
- Publiczne i prywatne przedsiębiorstwa i stowarzyszenia transportowe i energetyczne

Przykładowe rodzaje beneficjentów

- władze lokalne i regionalne oraz ich stowarzyszenia
- szkoły, szkolnictwo wyższe i instytucje badawczo-rozwojowe
- przedsiębiorstwa publiczne lub prywatne (o charakterze publicznym lub non-profit) zajmujące się gospodarką komunalną i miejską w zakresie środowiska i energii (taką jak odpady i woda, ciepło, ochrona powietrza)
- MŚP
- formalne stowarzyszenia, klastry i sieci MŚP
- instytucje gospodarki leśnej oraz sektora rolnego
- parki narodowe i inne instytucje ochrony przyrody
- organizacje pozarządowe
- Europejskie Ugrupowania Współpracy Terytorialnej

2.2.5. Wskazanie konkretnych terytoriów objętych działaniem, w tym planowanego wykorzystania ZIT, RKLS lub innych narzędzi terytorialnych

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e) ppkt (iv)

W ramach Programu nie przewiduje się stosowania żadnych narzędzi terytorialnych, o których mowa powyżej.

2.2.6. Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e) ppkt (v)

Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych w Programie. Planowany zakres interwencji, charakter przewidywanych typów beneficjentów, stosunkowo niewielki rozmiar projektów przesądzają o tym, że zastosowanie instrumentów finansowych nie przyniesie wartości dodanej do realizacji Programu. Spodziewamy się, że projekty nie będą generować przychodów netto, tzn. dodatkowe przychody projektu nie będą przewyższać kosztów, w związku z czym wykorzystanie instrumentów finansowych nie jest wymagane. Ze względu na m.in. przewidywany typ projektów, typy beneficjentów, dotacje są właściwą formą wsparcia.

2.2.7. Indykatywny podział zasobów programu UE według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e) ppkt (vi), art. 17 ust. 9 lit. c) ppkt (v)

Tabela 4
Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr Priorytetu	**Fundusz**	**Cel szczegółowy**	**Kod**	**Kwota (w EUR)**
2	EFRR	2.2	047. Energia ze źródeł odnawialnych: wiatrowa	3 155 969,00
2	EFRR	2.2	048. Energia ze źródeł odnawialnych: słoneczna	4 733 954,00
2	EFRR	2.2	049. Energia ze źródeł odnawialnych: biomasa	4 733 954,00
2	EFRR	2.2	051. Energia ze źródeł odnawialnych: morska	788 992,00

2	EFRR	2.2	052. Inne rodzaje energii ze źródeł odnawialnych (w tym energia geotermalna)	788 992,00
2	EFRR	2.2	046. Wsparcie dla podmiotów, które świadczą usługi przyczyniające się do gospodarki niskoemisyjnej i odporności na zmianę klimatu, w tym działania w zakresie zwiększania świadomości	1 577 985,00

Tabela 5
Wymiar 2 – forma finansowania

Nr Priorytetu	**Fundusz**	**Cel szczegółowy**	**Kod**	**Kwota (w EUR)**
2	EFRR	2.2	01 Dotacja	15 779 846,00

Tabela 6
Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr Priorytetu	**Fundusz**	**Cel szczegółowy**	**Kod**	**Kwota (w EUR)**
2	EFRR	2.2	33. Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	15 779 846,00

2.3.1. Cel szczegółowy

2.5 Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e)

2.3.2. Powiązane rodzaje działań oraz ich oczekiwany wkład w realizację wspomnianych celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, strategii makroregionalnych i strategii na rzecz basenu morskiego

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e) ppkt (i), art. 17 ust. 9 lit. c) ppkt (ii)

Działanie Programu 2.2: *Promowanie zrównoważonego wykorzystania wody*

Morze Bałtyckie i jego dopływy są narażone na wysoki poziom zanieczyszczenia (np. przez tworzywa sztuczne i chemikalia) oraz eutrofizację. Obydwa te czynniki stanowią konsekwencje niezgodnej z zasadami zrównoważonego rozwoju eksploatacji lokalnego środowiska i zbiorników wodnych. Jednym z powodów, dla których temperatura Morza Bałtyckiego wzrasta trzykrotnie szybciej niż średnia temperatura innych mórz i oceanów, jest zanieczyszczenie wody. Fakt ten może mieć bardzo negatywny wpływ nie tylko na życie ludzi w regionach nadmorskich, ale także na sektor turystyki w OPB. Ponadto skutki zmian klimatu spowodują zwiększone ryzyko wystąpienia powodzi morskich i błyskawicznych, powodując bardziej intensywny napływ zanieczyszczeń do Morza Bałtyckiego.

Biorąc pod uwagę, że woda to najważniejszy zasób Obszaru, działania w ramach tego działania mają na celu szeroko zakrojone wsparcie skutecznej i zrównoważonej gospodarki wodnej, zwłaszcza w dziedzinie ograniczania odprowadzania substancji odżywczych i niebezpiecznych substancji do dorzeczy rzek, a następnie do Morza Bałtyckiego, w celu zwalczania eutrofizacji i wprowadzania substancji niebezpiecznych, a tym samym poprawy jakości wody.

Relatywnie niski poziom współpracy w tym zakresie obecnie oznacza, że w tym kontekście istnieje znaczne zapotrzebowanie i potencjał.

W ramach tego działania przewidziano możliwość realizacji transgranicznych działań pilotażowych jako części projektów. Mogą one obejmować elementy infrastruktury i wyposażenia o charakterze pilotażowym i demonstracyjnym. Realizacja infrastruktury na dużą skalę nie jest możliwa. W ramach tego CS mogą być realizowane zarówno projekty regularne, jak i na małą skalę. Przykładowe działania

- promowanie obszarów wspólnej współpracy w zakresie polityki zarządzania zasobami wodnymi, np. wspólne opracowywanie strategii, wspólne badania transgraniczne, plany działania itp.,
- opracowywanie, prezentowanie i wdrażanie transgranicznych rozwiązań w zakresie zielonych technologii w gospodarce wodnej (w tym zrównoważonego użytkowania gruntów oraz zbiórki i oczyszczania ścieków) oraz w opartej o naturę gospodarce wodami powodziowym na OPB,
- opracowywanie i testowanie innowacyjnych rozwiązań transgranicznych mających na celu zmniejszenie wypływu substancji odżywczych z małych i rozproszonych źródeł w obszarach zlewisk (w tym ocena opłacalności rozwiązań),
- opracowywanie i testowanie innowacyjnych transgranicznych rozwiązań na rzecz zrównoważonej gospodarki wodnej mających na celu zwiększenie bioróżnorodności wód oraz ochronę przyrody,
- wspólne opracowywanie rozwiązań, które pomagają w zabezpieczeniu różnych sprzecznych sposobów użytkowania wody służących interesom publicznym (np. rekreacja i czas wolny w porównaniu z wykorzystaniem wody, jak również ochrona zasobów wodnych), jak również przyszłych dostaw wody (zarówno wody pitnej, jak i wody przemysłowej),
- opracowywanie i testowanie wspólnych transgranicznych standardów w dziedzinie gospodarki odpadami i gospodarki wodnej przez podmioty publiczne, we współpracy z uniwersytetami, ośrodkami badawczymi, przedsiębiorstwami i spółdzielniami rolników i mieszkańcami,
- promowanie obszarów wspólnej współpracy dotyczących wzmocnienia akwakultury z głównym naciskiem na ograniczanie eutrofizacji i zanieczyszczenia wód obszaru Południowego Bałtyku,,
- opracowywanie, prezentowanie i wdrażanie rozwiązań w celu ograniczenia zanieczyszczenia Morza Bałtyckiego przez broń chemiczną i inne niebezpieczne pozostałości zatopionych tankowców,
- działania w zakresie budowania potencjału, transfer wiedzy i wymiana najlepszych praktyk w dziedzinie gospodarki wodnej oraz zbiórki i oczyszczania ścieków.

Typy działań zostały ocenione jako zgodne z zasadą DNSH i nie przewiduje się, aby ze względu na swój charakter mogły znacząco negatywnie oddziaływać na środowisko.

Wkład w wybrany cel szczegółowy

Działanie to będzie wspierać Cel Szczegółowy 2.5 *Promowanie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej*. Jego cele ukierunkowane są na szeroko zakrojone wsparcie skutecznego i zrównoważonego użytkowania gruntów i gospodarki wodnej, zwłaszcza:

- w dziedzinie ograniczania odprowadzania substancji odżywczych i niebezpiecznych do dorzeczy rzek, a następnie do Morza Bałtyckiego,

- w celu zwalczania eutrofizacji i różnych substancji niebezpiecznych (takich jak tworzywa sztuczne lub zatopiona broń chemiczna) w środowisku wodnym, w tym w środowisku morskim, a tym samym poprawy jakości wody.

Wkład w strategię UE dla Regionu Morza Bałtyckiego

Działanie 2.2. *Promowanie zrównoważonego wykorzystania wody* może przyczynić się do realizacji OP Substancje Odżywcze dzięki opracowywaniu i testowaniu innowacyjnych rozwiązań transgranicznych mających na celu zmniejszenie wypływu substancji odżywczych z małych i rozproszonych źródeł w obszarach zlewisk, OP Zagrożenia dzięki opracowywaniu i testowaniu innowacyjnych rozwiązań transgranicznych mających na celu zmniejszenie również wycieku substancji niebezpiecznych (np. rtęci i żelaza z dużych gospodarstw rolnych, przedsiębiorstw przetwórczych), który negatywnie wpływa na jakość wody, a także OP Biogospodarka dzięki wspólnej współpracy w zakresie gospodarki wodnej jako elementu praktyk na rzecz zrównoważonego rozwoju i dostosowania.

2.3.3. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e) ppkt (ii), art. 17 ust. 9 lit. c) ppkt (iii)

Tabela 2
Wskaźniki produktu

Priorytet	**Cel szczegółowy**	**Nr Identyfikacyjny [5]**	**Wskaźnik**	**Jednostka miary [255]**	**Cel pośredni (2024) [200]**	**Cel końcowy (2029) [200]**
2	2.5	RCO116	Wspólnie opracowane rozwiązania	rozwiązania	0	29
2	2.5	RCO84	Wspólnie opracowane działania pilotażowe zrealizowane w ramach projektów	działania pilotażowe	0	21

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Nr Identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
2	2.5	RCR 104	Rozwiązania przyjęte lub zastosowane na szerszą skalę przez organizacje	rozwiązania	0	2020	15,00	Raport z postępu prac	

2.3.4. Główne grupy docelowe

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e) ppkt (iii), art. 17 ust. 9 lit. c) ppkt (iv)

Główne grupy docelowe

- Instytucje publiczne i równoważne podmioty publiczne w OPB
- Właściciele gruntów
- MŚP
- Obywatele

Przykładowe rodzaje beneficjentów

- władze lokalne i regionalne oraz ich stowarzyszenia
- szkoły, szkolnictwo wyższe i instytucje badawczo-rozwojowe
- przedsiębiorstwa publiczne lub prywatne (o charakterze publicznym lub non-profit) zajmujące się gospodarką komunalną i miejską w zakresie środowiska i energii (taką jak odpady i woda, ciepło, ochrona powietrza) oraz porty
- MŚP
- formalne stowarzyszenia, klastry i sieci MŚP
- organizacje pozarządowe
- Europejskie Ugrupowania Współpracy Terytorialnej
- instytucje gospodarki wodnej i morskiej

Aglomeracje i gminy, w których występuje naruszenie dyrektywy Rady 91/271/EWG z dnia 21 maja 1991 r. dotyczące oczyszczania ścieków komunalnych, nie kwalifikują się jako beneficjenci. Szczegółowe przepisy zostaną określone w kryteriach wyboru projektów.

2.3.5. Wskazanie konkretnych terytoriów objętych działaniem, w tym planowanego wykorzystania ZIT, RKLS lub innych narzędzi terytorialnych

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e) ppkt (iv)

W ramach Programu nie przewiduje się stosowania żadnych narzędzi terytorialnych, o których mowa powyżej.

2.3.6. Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e) ppkt (v)

Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych w programie. Planowany zakres interwencji, charakter przewidywanych typów beneficjentów, stosunkowo niewielki rozmiar projektów przesądzają o tym, że zastosowanie instrumentów finansowych nie przyniesie wartości dodanej do realizacji Programu. Spodziewamy się, że projekty nie będą generować przychodów netto, tzn. dodatkowe przychody projektu nie będą przewyższać kosztów, w związku z czym wykorzystanie instrumentów finansowych nie jest wymagane. Ze względu na m.in. przewidywany typ projektów, typy beneficjentów, dotacje są właściwą formą wsparcia.

2.3.7. Indykatywny podział zasobów programu UE według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e) ppkt (vi), art. 17 ust. 9 lit. c) ppkt (v)

Tabela 4
Wymiar 1 – zakres interwencji

Priorytet nr	**Fundusz**	**Cel szczegółowy**	**Kod**	**Kwota (w EUR)**
2	EFRR	2.5	065. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków	5 522 946,00
2	EFRR	2.5	064. Gospodarka wodna i ochrona zasobów wodnych (w tym gospodarowanie wodami w dorzeczu, konkretne działania w celu przystosowania	8 284 418,00

			się do zmiany klimatu, ponowne użycie, ograniczanie wycieków)	

Tabela 5
Wymiar 2 – forma finansowania

Priorytet nr	**Fundusz**	**Cel szczegółowy**	**Kod**	**Kwota (w EUR)**
2	EFRR	2.5	01 Dotacja	13 807 364,00

Tabela 6
Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Priorytet nr	**Fundusz**	**Cel szczegółowy**	**Kod**	**Kwota (w EUR)**
2	EFRR	2.5	33. Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	13 807 364,00

2.4.1. Cel szczegółowy

2.6 Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e)

2.4.2. Powiązane rodzaje działań oraz ich oczekiwany wkład w realizację wspomnianych celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, strategii makroregionalnych i strategii na rzecz basenu morskiego

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e) ppkt (i), art. 17 ust. 9 lit. c) ppkt (ii)

Działanie Programu 2.3: *Wspieranie rozwoju o obiegu zamkniętym i bardziej zasobooszczędnego*.

Wyzwania społeczno-gospodarcze i zmiany demograficzne w OPB, takie jak starzenie się, wyludnianie, migracje i urbanizacja wpływają na codzienne zachowania i postawy.

Wymagają one nowych rozwiązań w celu zapewnienia zrównoważonego rozwoju i dobrobytu w regionie. Oczekuje się, że rozwiązania te spowodują znaczące zmiany w kilku dziedzinach takich jak mobilność, zatrudnienie, systemy opieki zdrowotnej i zabezpieczenia społecznego, struktura społeczna, polityka społeczna i wzorce kulturowe, modele produkcji i konsumpcji, wykorzystanie zasobów naturalnych (nieodnawialnych), rynki dojrzałe i wschodzące oraz sektory biznesowe. Przejście na gospodarkę o bardziej zamkniętym obiegu będzie miało kluczowe znaczenie dla możliwości realizacji przez region Agendy Narodów Zjednoczonych na 2030 r. i jej Celów Zrównoważonego Rozwoju (CZR).

Pominięta kwestia i wspólne wyzwanie wśród krajów Południowego Bałtyku dotyczą sposobu ustanowienia zachowań i postaw wspierających odpowiedzialną konsumpcję i produkcję. Osiągnięcie tego celu będzie wymagało gruntownego przeglądu naszych wzorców produkcji i konsumpcji typu take-make-waste na rzecz systemu o obiegu zamkniętym z systemem regeneracji, w którym wszystkie produkty są opracowywane i wprowadzane do obrotu z myślą o ich ponownym wykorzystaniu i recyklingu, o czym świadczy zdecydowana zmiana polityk, ludzkich zachowań i modeli biznesowych".

Biorąc pod uwagę powyższe fakty, istnieje widoczny potencjał współpracy transgranicznej mającej na celu promowanie i realizację działań związanych z gospodarką o obiegu zamkniętym, nie tylko dotyczących ponownego wykorzystania i recyklingu, ale także rozwoju i opracowywania produktów o obiegu zamkniętym, nowych zasobooszczędnych produktów i usług, metod efektywnego gospodarowania zasobami wodnymi dla przemysłu i sektora publicznego, w celu zwiększenia oszczędności zasobów i zamknięcia obiegu materiałów i substancji odżywczych.

W ramach tego działania przewiduje się możliwość realizacji transgranicznych działań pilotażowych jako części projektów. Mogą one obejmować elementy infrastruktury i wyposażenia o charakterze pilotażowym i demonstracyjnym. Realizacja infrastruktury na dużą skalę nie jest możliwa. W ramach tego CS mogą być realizowane zarówno projekty regularne, jak i na małą skalę. Przykładowe działania

- promowanie obszarów wspólnej współpracy w zakresie polityki zarządzania odpadami, np. wspólne opracowywanie strategii, wspólne badania transgraniczne, plany działania itp.,

- opracowywanie, prezentowanie i wdrażanie wspólnych, nowych modeli biznesowych (np. usługa zamiast sprzedaży produktu), opracowywanie produktu (zapobieganie powstawaniu odpadów, stosowanie nietoksycznych materiałów w celu przygotowania do ponownego wykorzystania i recyklingu), technologie/rozwiązania/procesy produkcji i dystrybucji w gospodarce odpadami/wodnej i efektywne gospodarowanie zasobami (np. ponowne wykorzystanie, recykling, odzyskiwanie), w tym zoptymalizowane wykorzystanie energii (np. biogaz) i symbiozy przemysłowej w OPB,
- budowanie sieci współpracy transgranicznej mających na celu ponowne wykorzystanie odpadów jako zasobu,
- wspólne działania mające na celu optymalizację łańcuchów wartości materiałów pochodzących z recyklingu,
- wspólne działania mające na celu testowanie innowacyjnych rozwiązań w zakresie ponownego wykorzystania odpadów, w tym z sektora rybołówstwa, leśnictwa i rolnictwa,
- wspólne innowacyjne działania sprzyjające włączeniu społecznemu i projekty pilotażowe skierowane do mieszkańców w zakresie budowania świadomości na temat konieczności wprowadzenia procesów gospodarki odpadami w gospodarstwach domowych,
- transgraniczne kampanie promocyjne i zwiększające świadomość, skierowane do lokalnych przedsiębiorstw publicznych (gospodarka odpadami/wodą/ciepłem/obiektami/transportem) oraz MŚP w celu ułatwienia przejścia z tradycyjnej gospodarki na gospodarkę o obiegu zamkniętym,
- opracowywanie i testowanie wspólnych transgranicznych standardów w dziedzinie gospodarki odpadami przez podmioty publiczne we współpracy z uniwersytetami, ośrodkami badawczymi, przedsiębiorstwami i spółdzielniami rolników i mieszkańcami oraz organizacjami pozarządowymi,
- opracowywanie, prezentowanie i wdrażanie wspólnych rozwiązań/inwestycji, które minimalizuje wykorzystanie nowych surowców, w tym promowanie wykorzystania materiałów pochodzących z recyklingu, w procesach produkcyjnych,
- działania na rzecz budowania potencjału, transfer wiedzy i wymiana najlepszych praktyk dotyczących rozwiązań w zakresie gospodarki odpadami, wymiana najlepszych praktyk i wzorców postępowania na temat wymiany danych dotyczących obecnych praktyk w zakresie gospodarki odpadami i przepływów odpadów.

Typy działań zostały ocenione jako zgodne z zasadą DNSH i nie przewiduje się, aby ze względu na swój charakter mogły znacząco negatywnie oddziaływać na środowisko.

Wkład w wybrany cel szczegółowy

Działanie to przyczynia się do osiągania Celu Szczegółowego 2.6. *Promowanie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej* poprzez koncentrowanie się na sposobie ustanowienia zachowań i postaw wspierających odpowiedzialną konsumpcję i produkcję. Osiągnięcie tego celu będzie wymagało gruntownego przeglądu modeli produkcji i konsumpcji typu „take-make-waste” na rzecz

systemu o obiegu zamkniętym. W ramach bardziej przyjaznej dla środowiska, bezemisyjnej Europy OPB będzie dążył do rozwoju swojej gospodarki w sposób zrównoważony, wspierając projekty na rzecz przejścia na przyjazne dla środowiska procesy produkcyjne, efektywną gospodarkę zasobami i odpadami.

Wkład w strategię UE dla Regionu Morza Bałtyckiego

Działanie 2.3. *Wspieranie rozwoju o obiegu zamkniętym i bardziej zasobooszczędnego* może przyczynić się do OP Zagrożenia dzięki opracowywaniu, demonstrowaniu i wdrażaniu rozwiązań (możliwych działań pilotażowych na małą skalę) w zakresie ograniczania zanieczyszczeń (np. wspólne działania mające na celu wprowadzenie bardziej przyjaznych dla środowiska środków transportu miejskiego). Przyczynia się również do OP Biogospodarka dzięki budowaniu transgranicznych sieci współpracy mających na celu ponowne wykorzystanie odpadów jako zasobu (zrównoważone wykorzystywanie zasobów).

2.4.3. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e) ppkt (ii), art. 17 ust. 9 lit. c) ppkt (iii)

Tabela 2
Wskaźniki produktu

Priorytet	**Cel szczegółowy**	**Nr identyfikacyjny [5]**	**Wskaźnik**	**Jednostka miary [255]**	**Cel pośredni (2024) [200]**	**Cel końcowy (2029) [200]**
2	2.6	RCO84	Wspólnie opracowane działania pilotażowe zrealizowane w ramach projektów	działania pilotażowe	0	15
2	2.6	RCO116	Wspólnie opracowane rozwiązania	rozwiązania	0	21
2	2.6	RCO01	Przedsiębiorstwa objęte	przedsiębiorstwa	8	80

			wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże			
2	2.6	RCO04	Przedsiębiorstwa otrzymujące wsparcie niefinansowe	przedsiębiorstwa	8	80

Tabela 3
Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
2	2.6	RCR 104	Rozwiązania przyjęte lub zastosowane na szerszą skalę przez organizacje	rozwiązania	0	2020	11	Raport z postępu prac	

2.4.4. Główne grupy docelowe

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e) ppkt (iii), art. 17 ust. 9 lit. c) ppkt (iv)

Główne grupy docelowe

- Instytucje publiczne i równoważne podmioty publiczne w OPB
- Właściciele gruntów
- MŚP
- Obywatele

Przykładowe rodzaje beneficjentów

- władze lokalne i regionalne oraz ich stowarzyszenia
- szkoły, szkolnictwo wyższe i instytucje badawczo-rozwojowe
- przedsiębiorstwa publiczne lub prywatne (o charakterze publicznym lub non-profit) zajmujące się gospodarką komunalną i miejską w zakresie środowiska i energii (taką jak odpady i woda, ciepło, ochrona powietrza)
- izby handlowe, agencje rozwoju przedsiębiorczości, inkubatory przedsiębiorczości, parki technologiczne i inne instytucje otoczenia biznesu
- MŚP
- formalne stowarzyszenia, klastry i sieci MŚP
- organizacje pozarządowe

- Europejskie Ugrupowania Współpracy Terytorialnej

2.4.5. Wskazanie konkretnych terytoriów objętych działaniem, w tym planowanego wykorzystania ZIT, RKLS lub innych narzędzi terytorialnych

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e) ppkt (iv)

W ramach Programu nie przewiduje się stosowania żadnych narzędzi terytorialnych, o których mowa powyżej.

2.4.6. Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e) ppkt (v)

Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych w Programie. Planowany zakres interwencji, charakter przewidywanych typów beneficjentów, stosunkowo niewielki rozmiar projektów przesądzają o tym, że zastosowanie instrumentów finansowych nie przyniesie wartości dodanej do realizacji Programu. Spodziewamy się, że projekty nie będą generowały przychodów netto, tzn. dodatkowe przychody projektu nie będą przewyższały kosztów, w związku z czym wykorzystanie instrumentów finansowych nie jest wymagane. Ze względu na m.in. przewidywany typ projektów, typy beneficjentów, dotacje są właściwą formą wsparcia.

2.4.7. Indykatywny podział zasobów programu UE według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e) ppkt (vi), art. 17 ust. 9 lit. c) ppkt (v)

Tabela 4
Wymiar 1 – zakres interwencji

Priorytet nr	Fundusz	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	2.6	067. Gospodarowanie odpadami z gospodarstw domowych: działania w zakresie zapobiegania powstawaniu	3 451 841,00

			odpadów, minimalizacji, segregacji, ponownego użycia, recyklingu	
2	EFRR	2.6	071. Promowanie wykorzystania materiałów pochodzących z recyklingu jako surowców	2 958 721,00
2	EFRR	2.6	075. Wsparcie ekologicznych procesów produkcji oraz efektywnego gospodarowania zasobami w MŚP	3 451 841,00

Tabela 5
Wymiar 2 – forma finansowania

Priorytet nr	**Fundusz**	**Cel szczegółowy**	**Kod**	**Kwota (w EUR)**
2	EFRR	2.6	01 Dotacja	9 862 403,00

Tabela 6
Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Priorytet nr	**Fundusz**	**Cel szczegółowy**	**Kod**	**Kwota (w EUR)**
2	EFRR	2.6	33. Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	9 862 403,00

2.5. Priorytet 3

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. d)

OP 3 Atrakcyjny Południowy Bałtyk – aktywacja potencjału turystycznego i kulturowego Obszaru Południowego Bałtyku

2.5.1. Cel szczegółowy

4.6. Wzmocnienie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e)

2.5.2. Powiązane rodzaje działań oraz ich oczekiwany wkład w realizację wspomnianych celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, strategii makroregionalnych i strategii na rzecz basenu morskiego

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e) ppkt (i), art. 17 ust. 9 lit. c) ppkt (ii)

Działanie Programu: 3.1 *Rozwój zrównoważonej, odpornej i innowacyjnej turystyki*

Niebieski i zielony charakter OPB wraz ze wspólnym dziedzictwem kulturowym to jedne z kluczowych zalet pod względem rozwoju sektora turystycznego. Ze względu na zmiany demograficzne i urbanizację, przemysły kulturalny i kreatywny lub usług rekreacyjnych zyskały na znaczeniu, w tym na obszarach wiejskich lub odległych. Jako jeden z kluczowych sektorów w OPB, turystyka jest źródłem zatrudnienia i dochodu dla lokalnych społeczności lokalnych i może być siłą napędową dla rozwoju innowacyjnych produktów. Dlatego też głównym celem tego działania będzie zwiększenie widoczności OPB jako obszaru atrakcyjnego turystycznie oraz wzmocnienie jego wspólnej oferty turystycznej i kulturalnej. Wzmocnienie transgranicznej oferty i produktów turystyki kulturowej oraz produktów turystyki zrównoważonej doprowadzi do zbudowania wspólnej marki - OPB jako produktu turystycznego.

W OPB istnieje niewykorzystany potencjał, a dążenie do rozpoznawalności jego walorów historycznych, kulturowych i środowiskowych może przyczynić się do zwiększenia zainteresowania OPB jako destynacją turystyczną.

Tworzenie sieci społecznych i zapewnienie odpowiednich warunków dla zrównoważonego rozwoju i włączenia społecznego również będzie ważne dla lepszego rozwoju sektora turystycznego. Włączenie społeczne odegrało szczególną rolę podczas pandemii, a także jest

związane ze zmianami demograficznymi w OPB, tj. starzeniem się społeczeństwa, depopulacją, drenażem siły roboczej itp. Innowacje społeczne są wynikiem wspólnych działań sektora publicznego, podmiotów prywatnych, organizacji pozarządowych i społeczności lokalnych. W efekcie, w wymiarze współpracy transgranicznej mogą powstać nowe sposoby aktywizacji, dające nowe miejsca pracy dla mieszkańców, także dla osób z grup wrażliwych lub wykluczonych społecznie. Planowane działania przyczynią się do wzmocnienia aktywności społeczności lokalnych i lepszego wykorzystania zasobów dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego z pięciu państw członkowskich. W ten sposób jakość życia mieszkańców może poprawić się i przyczyniać się do zmniejszenia procesów depopulacyjnych w OPB.

Podniesienie wartości i dostępności turystycznej dziedzictwa kulturowego OPB nie tylko zwiększy jego atrakcyjność, ale także może przyczynić się do złagodzenia sezonowości turystyki i przechodzenia na zrównoważoną, całoroczną turystykę.

Finansowana infrastruktura związana z dziedzictwem oraz lepszy dostęp do informacji umożliwi turystom i społecznościom lokalnym lepsze korzystanie z potencjału obszaru. Nie będzie współfinansowana żadna "samodzielna" infrastruktura ani działania bez wymiaru transgranicznego. Transgraniczny charakter wszystkich inwestycji i trwałość będą zapewnione w trakcie wyboru projektów i w ramach środków trwałości.

Główne interwencje, które mogą być wspierane to: rozwój sieciowych produktów i usług turystycznych, budowanie współpracy pomiędzy regionami i krajami w celu wzmocnienia oferty dla turystów; zachowanie dziedzictwa kulturowego i środowiska naturalnego regionu jako głównych atrakcji turystycznych; poprawa oferty turystycznej i kulturalnej oraz tworzenie nowych ofert w OPB, w szczególności dedykowanych krajowej turystyce przyrodniczej i turystyce lokalnej; wykorzystanie potencjału sektorów kulturalnych i kreatywnych oraz zasobów naturalnych jako sposobu na wzmocnienie atrakcyjności turystycznej OPB; przeprowadzanie wspólnych wydarzeń dla turystów i mieszkańców.

W tym działaniu nacisk na zrównoważony rozwój turystyki będzie uwzględniał zasady i cele określone przez UNEP i WTO w: "MAKING TOURISM MORE SUSTAINABLE - A Guide for Policy Makers", a więc głównie:

-zmniejszenie negatywnego wpływu podróży i turystyki na środowisko naturalne poprzez prowadzenie przedsięwzięć mających na celu zachowanie różnorodności biologicznej, ochronę bogatej i zróżnicowanej oferty przyrodniczej (a także kulturowej) obszaru oraz zrównoważone wykorzystanie zasobów takich jak energia i woda,

-zaspokojenie potrzeb potencjalnych turystów bez uszczerbku dla potrzeb mieszkańców.

Działania mające wpływ na dziedzictwo kulturowe będą zgodne z najlepszymi praktykami, zgodnie z "EUROPEJSKIMI ZASADAMI JAKOŚCI DLA INTERWENCJI FINANSOWANYCH ZE ŚRODKÓW UE, KTÓRE MAJĄ POTENCJALNY WPŁYW NA DZIEDZICTWO KULTUROWE" (opracowanymi przez ICOMOS w ramach mandatu Komisji na Europejski Rok Dziedzictwa Kulturowego 2018).

W tym działaniu przewidziano możliwość realizacji transgranicznych działań pilotażowych w ramach projektów. Mogą one obejmować elementy infrastruktury i wyposażenia o charakterze pilotażowym i demonstracyjnym. Realizacja infrastruktury na dużą skalę nie jest możliwa. W ramach tego CS mogą być realizowane zarówno projekty regularne, jak i projekty na małą skalę.

Przykładowe działania

-budowanie lub wzmacnianie transgranicznych sieci współpracy podmiotów turystycznych i kulturalnych OPB oraz wymiana wiedzy w zakresie rozwoju turystyki lub kultury,

-zwiększenie wspólnego potencjału turystycznego i wzmocnienie wspólnej oferty turystycznej i kulturalnej, w tym:

- o wspólne strategie i wspólne rozwiązania dla sektorów turystyki i kultury, w tym przemysłów kreatywnych, rozwój innowacyjnych rozwiązań związanych z turystyką i kulturą (w tym rozwiązania cyfrowe, a także wsparcie na rzecz podnoszenia umiejętności cyfrowych, jako uzupełniająca część projektów)
- o poprawa transgranicznej oferty i produktów zrównoważonej turystyki, mała infrastruktura turystyczna, w tym także małe inwestycje w transgraniczne szlaki

turystyczne i zachowanie wspólnego dziedzictwa kulturowego, dostosowanie tych obiektów do potrzeb osób o specjalnych wymaganiach lub z niepełnosprawnościami

o działania wzmacniające wymiar zrównoważonego rozwoju turystyki: rozwiązania proekologiczne, ograniczanie negatywnego wpływu na środowisko, promocja *slow tourism* i turystyki zdrowotnej, działania włączające społeczności lokalne w funkcjonowanie sektorów turystyki i kultury, wykorzystanie innowacji społecznych w turystyce i kulturze.

-działania promujące wspólną markę Południowego Bałtyku i wspólne dziedzictwo kulturowe lub przyrodnicze turystyki np. kampanie promocyjne lub wydarzenia.

Typy działań zostały ocenione jako zgodne z zasadą DNSH i nie przewiduje się, aby ze względu na swój charakter miały znaczący negatywny wpływ na środowisko.

Wkład w wybrany cel szczegółowy

Działanie to dedykowane jest zrównoważonym i innowacyjnym produktom i usługom turystycznym oraz wspiera rozwój jednej z najważniejszych branż w ramach OPB. Projekty realizowane w ramach tego działania będą zwiększać rolę kultury i turystyki w rozwoju gospodarczym i innowacjach społecznych. Działanie będzie miało istotny wymiar społeczny, ponieważ będzie również wnosić wkład we włączenie społeczne i może przyczyniać się do ograniczenia negatywnych skutków pandemii na rynku pracy.

Wkład w strategię UE dla Regionu Morza Bałtyckiego

Działanie jest silnie powiązane z OP Turystyka i OP Kultura i kładzie nacisk na zrównoważony rozwój turystyki, który należy rozumieć na dwa sposoby: ograniczenie negatywnego wpływu turystyki na środowisko naturalne dzięki prowadzeniu projektów mających na celu zachowanie bioróżnorodności, ochronę bogatych i zróżnicowanych ofert przyrodniczych (jak również kulturowych) regionu, a także zaspokojenie potrzeb potencjalnych turystów bez uszczerbku dla potrzeb obywateli regionu. Umożliwia również

prowadzenie projektów mających na celu promowanie dziedzictwa kulturowego regionu, w szczególności szlaków kulturowych biegnących przez OPB, ale także sektora kreatywnego.

2.5.3. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e) ppkt (ii), art. 17 ust. 9 lit. c) ppkt (iii)

Tabela 2
Wskaźniki produktu

Priorytet	**Cel szczegółowy**	**Nr Identyfikacyjny [5]**	**Wskaźnik**	**Jednostka miary [255]**	**Cel pośredni (2024) [200]**	**Cel końcowy (2029) [200]**
2	4.6	RCO87	Organizacje współpracujące ponad granicami	organizacje	0	64
2	4.6	RCO84	Wspólnie opracowane działania pilotażowe zrealizowane w ramach projektów	działania pilotażowe	0	27
3	4.6	RCO116	Wspólnie opracowane rozwiązania	rozwiązania	0	60
3	4.6	RCO77	Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	obiekty kulturalne i turystyczne	0	34

Tabela 3
Wskaźniki rezultatu

Priorytet	**Cel szczegółowy**	**Nr Indentyfikacyjny**	**Wskaźnik**	**Jednostka miary**	**Wartość bazowa**	**Rok referencyjny**	**Cel końcowy (2029)**	**Źródło danych**	**Uwagi**

3	4.6	RCR104	Rozwiązania przyjęte lub zastosowane na szerszą skalę przez organizacje	rozwiązania	0,00	2020	30,00	Raport z postępu prac	
3	4.6	RCR77	Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	osoby odwiedzające/rok	0,00	2020	68 000,00	Raport z postępu prac	
3.	4.6	RCR84	Organizacje współpracujące ponad granicami po zakończeniu projektu	organizacje	0,00	2020	26,00	Raport z postępu prac	

2.5.4. Główne grupy docelowe

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e) ppkt (iii), art. 17 ust. 9 lit. c) ppkt (iv)

Główne grupy docelowe

- Instytucje publiczne i równoważne podmioty publiczne w OPB
- MŚP
- Instytucje kultury
- Turyści obszarów/obiektów dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego w OPB
- Obywatele regionu, zwłaszcza w bardziej atrakcyjnych obszarach (np. na wybrzeżu)

Przykładowe rodzaje beneficjentów

- Władze lokalne i regionalne oraz ich stowarzyszenia
- organizacje pozarządowe
- Instytucje dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego
- Agencje wspierające rozwój turystyki regionalnej i lokalnej, agencje rozwoju regionalnego, izby handlowe, stowarzyszenia formalne i klastry przedsiębiorców działających w sektorze turystyki
- Instytucje gospodarki leśnej
- MŚP
- Europejskie Ugrupowania Współpracy Terytorialnej

2.5.5. Wskazanie konkretnych terytoriów objętych działaniem, w tym planowanego wykorzystania ZIT, RKLS lub innych narzędzi terytorialnych

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e) ppkt (iv)

W ramach Programu nie przewiduje się stosowania żadnych narzędzi terytorialnych, o których mowa powyżej.

2.5.6. Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e) ppkt (v)

Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych w Programie. Planowany zakres interwencji, charakter przewidywanych typów beneficjentów, stosunkowo niewielki rozmiar projektów przesądzają o tym, że zastosowanie instrumentów finansowych nie przyniesie wartości dodanej do realizacji Programu. Spodziewamy się, że projekty nie będą generowały przychodów netto, tzn. dodatkowe przychody projektu nie będą przewyższały kosztów, w związku z czym wykorzystanie instrumentów finansowych nie jest wymagane. Ze względu na m.in. przewidywany typ projektów, typy beneficjentów, dotacje są właściwą formą wsparcia.

2.5.7. Indykatywny podział zasobów programu UE według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e) ppkt (vi), art. 17 ust. 9 lit. c) ppkt (v)

Tabela 4
Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr Priorytetu	Fundusz	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
3	EFRR	4.6	165. Ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych	6 574 936,00
3	EFRR	4.6	166. Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury	6 574 936,00

3	EFRR	4.6	167. Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa naturalnego i ekoturystyki poza obszarami Natura 2000	8 766 580,00

Tabela 5
Wymiar 2 – forma finansowania

Priorytet nr	**Fundusz**	**Cel szczegółowy**	**Kod**	**Kwota (w EUR)**
3	EFRR	4.6	01 Dotacja	21 916 452,00

Tabela 6
Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Priorytet nr	**Fundusz**	**Cel szczegółowy**	**Kod**	**Kwota (w EUR)**
3	EFRR	4.6	33. Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	21 916 452,00

2.6. Priorytet 4

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. d)

OP 4 Aktywny Południowy Bałtyk – poprawa zarządzania współpracą

2.6.1. Cel szczegółowy

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e)

6.1. Zwiększanie zdolności instytucjonalnej instytucji publicznych, w szczególności tych, którym powierzono zarządzanie konkretnym terytorium, i zainteresowanych stron

2.6.2. Powiązane rodzaje działań oraz ich oczekiwany wkład w realizację wspomnianych celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, strategii makroregionalnych i strategii na rzecz basenu morskiego

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e) ppkt (i), art. 17 ust. 9 lit. c) ppkt (ii)

Działanie Programu 4.1: *Wzmocnienie zdolności współpracy podmiotów z siedzibą w Obszarze Południowego Bałtyku (w tym społeczeństwa obywatelskiego)*

Działanie to umożliwi budowanie potencjału i wzmocnienie współpracy transgranicznej różnych podmiotów działających w ramach obszaru kwalifikowalnego (w szczególności reprezentujących sektory publiczne i społeczeństwo obywatelskie) w celu rozwiązywania wspólnych problemów transgranicznych i budowania wzajemnego zaufania w obszarach administracji, rozwoju regionalnego i mobilności transgranicznej.

Potencjalni beneficjenci tego Działania to szeroka gama podmiotów, zwłaszcza podmioty lokalne uważane za nowych uczestników współpracy transgranicznej lub nowych uczestników Programu Południowy Bałtyk, np. subregion Olsztyński, co stwarza szerokie możliwości tworzenia sieci i rozwijania relacji między nimi. Wymiana doświadczeń przewidziana jest pomiędzy organizacjami pozarządowymi, centrami młodzieżowymi itp. a celem inicjatyw wdrażanych w ramach tego Działania jest budowanie zdolności współpracy. W szczególności umożliwi to rozwijanie silniejszych powiązań między społeczeństwem obywatelskim a podmiotami publicznymi poprzez zachęcanie do oddolnego udziału w podejmowaniu decyzji i kształtowaniu polityk.

W ramach tego działania przewiduje się możliwość realizacji transgranicznych działań pilotażowych jako części projektów. Mogą one obejmować elementy infrastruktury i wyposażenia o charakterze pilotażowym i demonstracyjnym. Realizacja infrastruktury na dużą skalę nie jest możliwa. Finansowanie małej infrastruktury lub sprzętu w ramach tego Działania jest możliwe tylko wtedy, gdy ma ona niewielki, uzupełniający charakter i zostanie wykazane, że w szczególny sposób przyczynia się do realizacji celu CS (np. systemy informatyczne działające wspólnie).

W ramach tego CS mogą być realizowane zarówno projekty regularne, jak i projekty na małą skalę.

Przykładowe działania

- Realizacja inicjatyw (programy transgraniczne, szkolenia, warsztaty itp.) mających na celu wzmocnienie zdolności podmiotów lokalnych do tworzenia sieci i współpracy;

- Działania wspierające wspólną administrację samorządową/wspólne agencje samorządowe i inne instytucje (np. organizacje pozarządowe) budujące wielopoziomowe zarządzanie i wspierające dialog transgraniczny;
- Działania mające na celu rozwijanie silniejszych powiązań między obywatelami i instytucjami na transgranicznym szczeblu społeczeństwa obywatelskiego oraz oddolnego zaangażowania w podejmowanie decyzji i kształtowanie polityk, np. w zakresie współpracy dot. zanieczyszczenia morza lub współpracy pomiędzy sekretariatami młodzieży;
- Działania zwiększające zaangażowanie podmiotów lokalnych (np. organizacje pozarządowe, instytucje kultury, organizacje niesformalizowane, organizacje wspierające osoby z niepełnosprawnościami i osoby z grup wrażliwych) w transgraniczny rozwój projektów i dialog międzykulturowy;
- Wzmacnianie pozycji młodzieży i angażowanie młodzieży w społeczeństwo obywatelskie oraz działania o wymiarze transgranicznym;
- Działania wspierające wymianę doświadczeń w dziedzinie innowacji społecznych między uniwersytetami, uczniami szkół średnich i zawodowych oraz absolwentami w celu poprawy zarządzania i zdolności współpracy;
- Działania w zakresie zwiększania świadomości i promocji wśród grup podmiotów lokalnych w celu zwiększenia zaufania oraz promowania kultury współpracy i wspólnej tożsamości podmiotów;
- Działania wspierające budowanie współpracy transgranicznej i znajdowanie transgranicznych partnerów dla podmiotów lokalnych odczuwających negatywne konsekwencje zawieszenia programów współpracy transgranicznej związanych z Rosją, w tym partnerów z subregionu Olsztyńskiego;
- Promowanie modeli, sieci skupiających różne podmioty, zwłaszcza małe instytucje oraz podmioty z obszarów wiejskich i peryferyjnych (np. instytucje badawcze, MŚP, organizacje rozwoju biznesu, uniwersytety, podmioty publiczne), w celu poprawy zdolności do współpracy, które nie będzie częścią tematycznych celów polityki 1-4.

Typy działań zostały ocenione jako zgodne z zasadą DNSH i nie przewiduje się, aby ze względu na swój charakter mogły znacząco negatywnie oddziaływać na środowisko.

Wkład w wybrany cel szczegółowy

Działanie to przyczynia się do wybranego Celu Szczegółowego 6.1 *Zwiększanie zdolności instytucjonalnej instytucji publicznych, w szczególności tych, którym powierzono zarządzanie konkretnym terytorium, i zainteresowanych stron,* dzięki mierzeniu się z przeszkodami we współpracy transgranicznej (np. brakiem wystarczających zasobów i możliwości w małych instytucjach, różnicami regionalnymi w zakresie polityk, brakiem spójnego modelu finansowania innowacji technologicznych, niewystarczającą wymianą informacji między regionami, brakiem integracji polityki bezpieczeństwa morskiego, wspólnego planowania

przestrzennego, wykorzystania wspólnych zasobów i ogólnie wielopoziomowego zarządzania) i rozwijaniu zdolności w tym względzie. Ponadto, szczególny nacisk kładzie się na wzmocnienie pozycji społeczności lokalnych i udział społeczeństwa obywatelskiego, co podkreślono w proponowanym Działaniu.

Wkład w strategię UE dla Regionu Morza Bałtyckiego

Działanie 4.1. *Wzmocnienie zdolności współpracy podmiotów z siedzibą w Obszarze Południowego Bałtyku (w tym społeczeństwa obywatelskiego)* jest silnie powiązane z OP Kultura i umożliwia organizowanie wspólnych działań związanych z wymianą wiedzy w dziedzinie ochrony wspólnego dziedzictwa i kultury. Przyczynia się również do OP Edukacja, ponieważ jest dedykowane wszystkim działaniom międzyludzkim na rzecz zwiększenia zaufania, współpracy i transferu wiedzy, dobrych praktyk itp., w dziedzinie edukacji, jak również do OP Bezpieczeństwo, ponieważ może zostać wykorzystane dla działań zwiększających świadomość i promocyjnych wśród grup podmiotów lokalnych w celu zwiększenia zaufania, promowania kultury współpracy i wspólnej tożsamości podmiotów lokalnych, aby budować społeczności współpracujące i odporne na przestępstwa.

2.6.3. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e) ppkt (ii), art. 17 ust. 9 lit. c) ppkt (iii)

Tabela 2
Wskaźniki produktu

Priorytet	**Cel szczegółowy**	**Nr Identyfikacyjny [5]**	**Wskaźnik**	**Jednostka miary [255]**	**Cel pośredni (2024) [200]**	**Cel końcowy (2029) [200]**
4	6.1	RCO 87	RCO87 Organizacje współpracujące ponad granicami	Organizacje	0	154
4	6.1	RCO 115	RCO81 Uczestnictwo we wspólnych	Uczestnictwo	0	4092

			działaniach transgranicznych			

Tabela 3
Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Nr Identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
4	6.1	RCR 84	Organizacje współpracujące ponad granicami po zakończeniu projektu	organizacje	0,00	2020	62,00	Raport z postępu prac	
4	6.1	RCR 85	Uczestnictwo we wspólnych działań transgranicznych po zakończeniu projektu	uczestnictwo	0,00	2020	1 228,00	Raport z postępu prac	

2.6.4. Główne grupy docelowe

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e) ppkt (iii), art. 17 ust. 9 lit. c) ppkt (iv)

Główne grupy docelowe

- Małe podmioty lokalne (na przykład podmioty publiczne działające na szczeblu lokalnym, gminy lokalne, organizacje pozarządowe)
- Obywatele

Przykładowe rodzaje beneficjentów

- Władze lokalne i regionalne oraz ich stowarzyszenia
- organizacje pozarządowe
- Lokalne grupy działania
- Szkoły, szkolnictwo wyższe i instytucje badawczo-rozwojowe
- Izby handlowe, agencje rozwoju biznesu i inne organizacje wsparcia biznesu (np. akceleratory biznesu, inkubatory, instytucje rynku pracy itp.)
- MŚP
- Instytucje ochrony dziedzictwa przyrodniczego, kulturowego i narodowego
- Instytucje zdrowia publicznego
- Stowarzyszenia, klastry i sieci MŚP
- Europejskie Ugrupowania Współpracy Terytorialnej

2.6.5. Wskazanie konkretnych terytoriów objętych działaniem, w tym planowanego wykorzystania ZIT, RKLS lub innych narzędzi terytorialnych

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e) ppkt (iv)

W ramach Programu nie przewiduje się stosowania żadnych narzędzi terytorialnych, o których mowa powyżej.

2.6.6. Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e) ppkt (v)

Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych w Programie. Planowany zakres interwencji, charakter przewidywanych typów beneficjentów, stosunkowo niewielki rozmiar projektów przesądzają o tym, że zastosowanie instrumentów finansowych nie przyniesie wartości dodanej do realizacji Programu. Spodziewamy się, że projekty nie będą generowały przychodów netto, tzn. dodatkowe przychody projektu nie będą przewyższały kosztów, w związku z czym wykorzystanie instrumentów finansowych nie jest wymagane. Ze względu na m.in. przewidywany typ projektów, typy beneficjentów, dotacje są właściwą formą wsparcia.

2.6.7. Indykatywny podział zasobów programu UE według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e) ppkt (vi), art. 17 ust. 9 lit. c) ppkt (v)

Tabela 4: Wymiar 1 – obszar interwencji

Nr Priorytetu	Fundusz	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
4	EFRR	6.1	171. Poprawa współpracy z partnerami w ramach danego państwa członkowskiego i poza nim	5 259 949,00
4	EFRR	6.1	173. Wzmacnianie zdolności instytucjonalnych instytucji	3 506 632,00

			publicznych i zainteresowanych stron do wdrażania projektów i inicjatyw w zakresie współpracy terytorialnej w kontekście transgranicznym, transnarodowym, morskim i międzyregionalnym	

Tabela 5
Wymiar 2 – forma finansowania

Priorytet nr	**Fundusz**	**Cel szczegółowy**	**Kod**	**Kwota (w EUR)**
4	EFRR	6.1	01 Dotacja	8 766 581,00

Tabela 6
Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Priorytet nr	**Fundusz**	**Cel szczegółowy**	**Kod**	**Kwota (w EUR)**
4	EFRR	6.1	33. Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	8 766 581,00

3. Plan finansowy

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. f)

3.1 Środki finansowe w podziale na poszczególne lata

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. g) ppkt (i), art. 17 ust. 4 lit. a)–d)

Tabela 7

Fundusz	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Razem
EFRR (cel „Współpraca terytorialna”)	0	16,024,282.00	16,281,682.00	16,544,229.00	16,812,023.00	13,930,790.00	14,209,405.00	93,802,411.00
Razem	0	16,024,282.00	16,281,682.00	16,544,229.00	16,812,023.00	13,930,790.00	14,209,405.00	93,802,411.00

3.2 Łączne środki finansowe w podziale na poszczególne fundusze oraz współfinansowanie krajowe

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. f) ppkt (ii), art. 17 ust. 4 lit. a)–d)

Tabela 8

Cel polityki	Priorytet	Fundusz	Podstawa obliczenia wsparcia UE (ogółem koszt kwalifikowalny lub wkład publiczny)	Wkład UE (a)=(a1)+(a2)	Indykatywny podział wkładu UE		Wkład krajowy (b)=(c)+(d)	Szacunkowy podział wkładu krajowego		Ogółem (e)=(a)+(b)	Stopa dofinansowania (f)=(a)/(e)	Wkłady państw trzecich
					bez pomocy technicznej na podstawie art. 27 ust. 1 (a1)	na pomoc techniczną na podstawie art. 27 ust. 1 (a2)		Krajowy wkład publiczny (c)	Krajowy wkład prywatny (d)			
1	1	EFRR	Ogółem	18,760,482.00	17,533,162.00	1,227,320.00	4,690,121.00	4,221,109.00	469,012.00	23,450,603.00	79.9999982943%	0,00
2	2	EFRR	Ogółem	42,211,085.00	39,449,613.00	2,761,472.00	10,552,772.00	9,497,495.00	1,055,277.00	52,763,857.00	79.9999988629%	0,00
4	3	EFRR	Ogółem	23,450,603.00	21,916,452.00	1,534,151.00	5,862,651.00	5,276,386.00	586,265.00	29,313,254.00	79.9999993177%	0,00
6	4	EFRR	Ogółem	9,380,241.00	8,766,581.00	613,660.00	2,345,061.00	2,110,555.00	234,506.00	11,725,302.00	79.9999948829%	0,00
	Ogółem	EFRR		93,802,411.00	87,665,808.00	6,136,603.00	23,450,605.00	21,105,545.00	2,345,060.00	117,253,016.00	79.9999984649%	0,00
	Suma całkowita			93,802,411.00	87,665,808.00	6,136,603.00	23,450,605.00	21,105,545.00	2,345,060.00	117,253,016.00	79.9999984649%	0,00

4. Działania podjęte w celu zaangażowania odpowiednich partnerów programu w przygotowanie programu Interreg oraz rola tych partnerów programu we wdrażaniu, monitorowaniu i ewaluacji

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. g)

Wspólny Komitet Programujący (WKP), główny organ decyzyjny, został ustanowiony w lutym 2020 roku, jak również zostały powołane jego dwie Grupy Robocze (GR), odpowiedzialne za omawianie strategicznego ukierunkowania programu i rozwiązań wdrożeniowych. W skład WKP oraz GR weszli m.in. przedstawiciele szczebla krajowego i regionalnego oraz dwóch euroregionów działających na OPB: Euroregionu Bałtyk i Euroregionu Pomerania.

Odpowiednie władze publiczne, partnerzy społeczno-gospodarczy, reprezentujący społeczeństwo obywatelskie, środowiskowi i inni, byli włączeni w przygotowanie programu poprzez bezpośredni udział w spotkaniach WKP i GR (gdy byli członkami WKP/GR), odpowiednie konsultacje krajowe i serię wydarzeń konsultacyjnych dla interesariuszy programu organizowanych przez Euroregion Bałtyk.

Takie podejście pozwoliło na lepszą organizację procesu programowania i efektywną pracę WKP i GR, co stanowi wyzwanie dla programu, w którym uczestniczy 5 Państw Członkowskich. Wśród członków delegacji do WKP i GR znaleźli się przedstawiciele m.in. sektora akademickiego, organizacji wspierających biznes, organizacji turystycznych, władz regionalnych i lokalnych, a także wspólna delegacja Euroregionów, będących przedstawicielami społeczności lokalnych z obszaru objętego programem. W sumie odbyło się 10 oficjalnych spotkań WKP (do końca listopada 2021 r.) oraz 17 spotkań jego GR.

Ponadto w 5 państwach członkowskich przeprowadzano szerokie i kompleksowe konsultacje z odpowiednimi partnerami na poziomie krajowym. W ramach tych konsultacji, do przedstawiania swoich opinii i propozycji dotyczących projektów dokumentów zostali włączeni właściwi partnerzy:

w SZWECJI: ponad 153 organizacje (z poziomu regionalnego i krajowego) zidentyfikowane w procesie konsultacji: władze lokalne i regionalne, parki naukowe, muzea, porty, organizacje zorientowane na obszary wiejskie i leśne, agencje ds. energii, uniwersytety, agencje turystyczne, instytuty badawcze, instytucje kultury itp. Partnerzy wnieśli swój wkład do analizy społeczno-gospodarczej obszaru programowego, analizy SWOT, wzięli aktywny udział w otwartych ankietach przeprowadzonych w procesie programowania, jak również w tematycznych spotkaniach dialogu online (4 spotkania, których tematyka koncentrowała się na: niebieskim i zielonym wzroście, zielonej energii i mobilności, zrównoważonej i innowacyjnej turystyce, włączeniu społecznym). Dodatkowo, zaangażowani partnerzy przedstawili swoje uwagi do projektów Strategii Programu.

w DANII: ponad 40 interesariuszy na poziomie regionalnym/subregionalnym ze wszystkich obszarów właściwych dla Programu zaproszonych zostało na spotkania konsultacyjne w listopadzie/grudniu 2020 r.; reprezentowali oni: centra biznesowe i badawcze, sektor turystyki, związki zawodowe i związki pracodawców, centra energii i zaopatrzenia, porty morskie, lotnisko, przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego, takich jak stowarzyszenia z zakresu rozwoju obszarów wiejskich, społeczności lokalne, środowiskowe i społeczne organizacje pozarządowe itp.

w NIEMCZECH: został utworzony komitet regionalny, jako samorządna struktura dot. programu, obejmujący 22 partnerów: władze miejskie i publiczne, izby handlowe i rzemieślnicze, uniwersytety, federację związków zawodowych, stowarzyszenia regionalne, stowarzyszenie pracowników opieki społecznej i stowarzyszenia turystyczne. Odbyły się trzy rundy konsultacji projektów Programu i dokumentów przygotowawczych, a partnerzy przekazali swoje uwagi. Równolegle do konsultacji z partnerami, zorganizowano dwa spotkania konsultacyjne dotyczące obszarów interwencji i tematów poruszanych w Programie. Poza konsultacjami, poszczególni partnerzy brali bezpośredni i aktywny udział w spotkaniach GR1 (dot. strategicznej orientacji programu) i WKP (Balticnet Plasmatec - sieć technologiczna w GR1 i WKP; Baltic Sea Tourism Center w GR1; EUCC Coastal Union Germany - sieć na rzecz zrównoważonego rozwoju wybrzeża i morza w GR1).

w POLSCE: powołany został krajowy podkomitet konsultacyjny (Polska Grupa Konsultacyjna PB 2021-2027) w celu prowadzenia konsultacji dokumentów przedłożonych do dyskusji przez WKP i GR. W skład podkomitetu wchodzi 48 podmiotów reprezentujących szerokie spektrum partnerów społeczno-gospodarczych, partnerów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, organizacje pozarządowe, administrację regionalną i lokalną oraz ich stowarzyszenia, odpowiednie ministerstwa, obszary metropolitalne, związki gmin, partnerów środowiskowych (np. WWF Polska), uniwersytety, izby handlowe lub rzemieślnicze, zarządy portów morskich, parki naukowo-technologiczne, klastry przedsiębiorstw, agencje rozwoju regionalnego, wojewódzki fundusz ochrony środowiska i gospodarki wodnej, sieci organizacji pozarządowych i centra wsparcia, regionalne biura planowania przestrzennego, EUWT Środkowoeuropejskiego Korytarza Transportowego itp.

na LITWIE: Zaangażowanie partnerów społeczno-gospodarczych w proces programowania i podejmowania decyzji na Litwie jest zapewnione i procedowane poprzez krajowy system polityki regionalnej, poprzez przedstawicieli zaangażowanych do Wspólnego Komitetu Programującego powołanych przez Rady Rozwoju Regionów, gdzie Grupy Partnerskie Rad Rozwoju Regionu mają zostać utworzone z partnerów społeczno-gospodarczych reprezentujących organizacje zajmujące się szerokim zakresem obszarów społecznych i gospodarczych. Dodatkowo, konsultacje z partnerami społeczno-gospodarczymi zostały uruchomione przez władze krajowe, poprzez organizację wydarzeń informacyjnych / konsultacyjnych na temat programów współpracy terytorialnej nowego okresu finansowania 2021-2027, wyboru priorytetów programu Południowy Bałtyk, konsultacji projektu dokumentu programowego). W procesie programowania uczestniczyło łącznie 15 organizacji reprezentujących różne grupy partnerów społeczno-gospodarczych z regionów Kłajpedy, Taurogów i Telszy, reprezentujących dziedziny takie, jak: środowisko, edukacja, ochrona socjalna, prawa człowieka, polityka młodzieżowa, polityka regionalna, prawa osób niepełnosprawnych.

Dzięki systemowi konsultacji krajowych/regionalnych, odbywały się one na poziomie najbliższym grupie docelowej Programu. Pozwoliło to na zniesienie bariery językowej i zaangażowanie większej liczby mniejszych podmiotów i organizacji, które zostały odciążone administracyjnie, ale także mogły uzyskać lepsze wyjaśnienie przepisów prawa lub procesów w trakcie programowania. Ten aspekt ma szczególne znaczenie w czasie pandemii COVID-19 i konieczności skoncentrowania czasu i wysiłków na zwalczaniu pandemii oraz planowaniu odbudowy gospodarczej i społecznej po jej zakończeniu. Spotkania i konsultacje online pozwoliły również na włączenie znacznie większej liczby interesariuszy istotnych dla Programu niż w przypadku ich bezpośredniego udziału w spotkaniach WKP i GR.

Oprócz konsultacji na poziomie krajowym i regionalnym, przeprowadzono kilka inicjatyw konsultacyjnych w wymiarze transnarodowym i międzysektorowym. W konsultacje i przygotowanie

Programu 2021-2027 od samego początku zaangażowani byli właściwi partnerzy i interesariusze Programu. Już we wrześniu 2019 r. konsultacje i dyskusje dotyczące możliwego ukierunkowania i zakresu nowego Programu były prowadzone podczas dorocznego wydarzenia Programu Interreg Południowy Bałtyk 2014-2020 w Ostródzie (PL).

Latem 2020 r. firma doradcza PwC (wykonawca na rzecz WS) przeprowadziła szeroko zakrojone badanie wśród szerokiej grupy odpowiednich partnerów z 5 Państw Członkowskich (obejmującej m.in. władze lokalne, regionalne i krajowe lub ich stowarzyszenia, instytucje publiczne, organizacje pozarządowe, klastry i sieci MŚP, instytucje szkolnictwa wyższego, instytucje badawczo-rozwojowe i dostawców usług kulturalnych, dostawców usług publicznych, organizacje prośrodowiskowe). Celem tego badania było jak najlepsze zrozumienie ogólnej wizji OPB interesariuszy Programu, istniejących i potencjalnych partnerów i innych instytucji. W ramach badania respondenci byli pytani o ich doświadczenia w programach transgranicznych, jak również o wyzwania, z którymi OPB musi się zmierzyć w przyszłości (w aspektach gospodarki, społeczeństwa i opieki zdrowotnej, środowiska i infrastruktury oraz technologii). W trzeciej części badania skupiono się na głównych atutach regionu Południowego Bałtyku, aby sprawdzić, które zalety respondenci postrzegają jako najcenniejsze, w jakim kierunku powinien podążać Program i jakie obszary powinny być dalej rozwijane. Na pytania w pełni odpowiedziało prawie 140 podmiotów z całego regionu reprezentujących różne sektory. Przeprowadzono również 2 dedykowane warsztaty przez PwC.

Odpowiedni partnerzy zostali dalej włączeni poprzez krajowe konsultacje projektu analizy społeczno-gospodarczej, analizy SWOT i Drzewa Problemów i Celów dla OPB. Komentarze do tych analiz zostały dostarczone przez regionalnych ekspertów i analityków z całego regionu, a następnie do projektów propozycji Strategii i Priorytetów dla przyszłego Programu Południowy Bałtyk dostarczonych przez PwC.

Projekt propozycji Strategii i Priorytetów był również przedmiotem konsultacji publicznych. Euroregion Bałtyk, działając jako partner wiodący projektu Umbrella, zorganizował jesienią 2020 roku cztery tematyczne warsztaty grup fokusowych dotyczące obszarów interwencji i tematów, które będą poruszane w Programie, w których uczestniczyło ponad 40 partnerów z całego OPB. Wyniki warsztatów zostały przekazane do WKP i wykorzystane w dalszych pracach nad przygotowaniem Programu.

Dodatkowo, liczne dyskusje panelowe i ankiety zostały przeprowadzone na różnych wydarzeniach projektowych (np. Umbrella, Interconnect) i konferencjach rocznych Programu (konferencje roczne programu Południowy Bałtyk w 2019 i 2020 roku). Wyniki tych badań zostały przedstawione i przedyskutowane przez WKP. Kolejne 2 dedykowane badania ankietowe wśród grupy małych i średnich portów OPB zostały przeprowadzone przez WS w listopadzie 2019 i listopadzie 2020 roku.

Dokumenty uzgodnione przez WKP zostały udostępnione opinii publicznej w zakładce strony internetowej programu Południowy Bałtyk poświęconej programowi na lata 2021-2027. Dokumenty te zostały również opublikowane na stronach internetowych instytucji programu i innych zaangażowanych interesariuszy. Zostały one także rozpowszechnione za pomocą poczty elektronicznej do organizacji biorących udział w procesie konsultacji od początku programowania.

Konsultacje społeczne projektu programu trwały od 8 września do 15 października 2021 r. i obejmowały m.in. możliwość przekazywania uwag za pośrednictwem poczty elektronicznej do WS oraz serię konferencji w regionach Południowego Bałtyku. Projekt dokumentu programowego był

również dostępny na żądanie w instytucjach zaangażowanych w przygotowanie programu. Raporty z konsultacji publicznych są dostępne na wniosek Komisji Europejskiej.

Uwagi i propozycje otrzymane w ramach konsultacji społecznych zostały przedyskutowane przez WKP i albo odpowiednio włączone do programu, albo odrzucone z odpowiednim uzasadnieniem.

Partnerzy społeczni i gospodarczy i odpowiednie podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie ze wszystkich uczestniczących Państw Członkowskich zostaną zaangażowane w prace Komitetu Monitorującego (KM). Procedury wyboru przedstawicieli partnerów, o których mowa w art. 8 rozporządzenia ogólnego, do udziału w KM, zostały ustalone przez Państwa Członkowskie.

Odpowiednie partnerstwa, w formie krajowych/regionalnych podkomitetów sieci, grup lub forów konsultacyjnych mogą być organizowane. Szczególny nacisk zostanie położony na angażowanie różnych partnerów we wdrażanie programu, mając na względzie wzmacnianie ich zdolności instytucjonalnej do uczestnictwa w działaniach w zakresie współpracy międzynarodowej. W oparciu o wieloletnie doświadczenie we współpracy transgranicznej, dwa euroregiony działające na obszarze Południowego Bałtyku - Euroregion Bałtyk i Euroregion Pomerania, będą reprezentowane w Komitecie Monitorującym.

KM będzie złożony z równej liczby głosujących przedstawicieli z 5 Państw Członkowskich uczestniczących w Programie i reprezentantów Euroregionów. Partnerzy zasiadający w KM będą mieli prawo głosu.

Odpowiednie środki w celu uniknięcia potencjalnego konfliktu interesów zostaną podjęte w przypadku angażowania odpowiednich partnerów w przygotowanie naborów wniosków o dofinansowanie i proces podejmowania decyzji. Zapewniony zostanie udział odpowiednich partnerów w ewaluacji Programu, a wyniki ewaluacji będą również przedmiotem konsultacji. Wszystkie zasady i reguły zaangażowania zostaną szczegółowo określone w Regulaminie Komitetu Monitorującego.

5. Podejście do informowania o programie Interreg i jego widoczności (cele, grupy docelowe, kanały komunikacyjne, w tym wykorzystanie mediów społecznościowych, w stosownych przypadkach, planowany budżet i stosowne wskaźniki monitorowania i ewaluacji)

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. h)

Cel główny

Wspieranie wdrażania celów programu poprzez działania informacyjne i promocyjne, jak również przedstawianie wpływu funduszy europejskich na region Południowego Bałtyku

Cele szczegółowe

• informowanie o możliwościach współfinansowania projektów transgranicznych i aktywizowanie do pozyskiwania funduszy,
• wspieranie wdrażania projektów, w tym działań informacyjno-promocyjnych,
• informowanie o działaniach i rezultatach programu, pokazywanie pozytywnego wpływu projektów na życie ludzi oraz wartości dodanej funduszy europejskich.

Grupy docelowe

Główne grupy docelowe programu, a więc również jego działań komunikacyjnych, to beneficjenci i potencjalni beneficjenci. Są oni jasno zdefiniowani dla każdego działania programu w sekcji „Główne grupy docelowe" w rozdziale 2.
Obejmują one między innymi opinię publiczną, władze publiczne szczebla lokalnego, regionalnego i krajowego, instytucje otoczenia biznesu, organizacje pozarządowe, instytucje szkolnictwa wyższego i jednostki badawcze, centra szkoleniowe. Szczegółowe informacje zostaną zawarte w Strategii komunikacji programu.

Kanały komunikacji

Biorąc pod uwagę wszystkie grupy docelowe, program Południowy Bałtyk będzie wykorzystywał następujące kanały komunikacji:

- strony programu oraz odpowiednich instytucji zaangażowanych we wdrażanie programu i funduszy UE w każdym Państwie Członkowskim uczestniczącym w programie. Odnośnik do strony programu będzie zamieszczony na portalach internetowych Państw Członkowskich uczestniczących w programie
- media społecznościowe (Facebook i LinkedIn jako że najwięcej projektów używa tych kanałów),
- media tradycyjne (lokalne i regionalne),
- wydarzenia informacyjno-promocyjne,
- publikacje (w tym publikacje on-line),
- regionalne punkty kontaktowe („RPK"), Punkty Informacyjne Funduszy Europejskich, sieć EuropeDirect,
- działania organizowane razem z innymi programami Interreg.

Bazując na doświadczeniach komunikacyjnych zebranych w poprzednim okresie programowania i zebranych statystykach, będą zarządzane trzy kanały mediów społecznościowych: Facebook, LinkedIn i YouTube.
Z uwagi iż narzędzia komunikacji online rozwijają się dynamicznie, pracownik ds. komunikacji w programie będzie monitorował i je dostosowywał odpowiednio do trendów w komunikacji online.

Komunikacja adresowana do beneficjentów i potencjalnych beneficjentów obejmować będzie następujące działania:

- szkolenia i warsztaty, seminaria i konferencje,
- konsultacje „twarzą w twarz" i on-line,
- aplikacje internetowe (system informatyczny do przygotowywania wniosków o dofinansowanie, rozliczania projektu, platformę komunikacji on-line).

Potencjał i możliwości komunikacyjne beneficjentów będą używane w działaniach informacyjno-promocyjnych programu poprzez:

- budowanie i utrzymywanie relacji z beneficjentami,
- angażowanie beneficjentów do roli ambasadorów programu i marki Interreg, jak również w różnych inicjatywach organizowanych przez instytucje programowe.

Budżet

Szacowany budżet na realizację działań informacyjnych i promocyjnych zaplanowanych w strategii komunikacji wyniesie ok. 4% budżetu Pomocy Technicznej. Kwoty przeznaczone na poszczególne działania komunikacyjne będą podawane w rocznych planach działań informacyjnych i promocyjnych.

Indykatywny plan finansowy

Działania komunikacyjne (wartości w procentach):

- wydarzenia, spotkania – 55%
- rozwój i utrzymanie strony www Programu – 25%
- materiały promocyjne - 15%
- publikacje (papierowe lub online) – 3%
- media społecznościowe – 2%

Monitoring i ewaluacja

Stopień realizacji założonych celów oraz skuteczność działań informacyjnych i promocyjnych będą oceniane jako część ewaluacji Programu. Wskaźniki będą mierzyły, czy osiągnięte zostały szczegółowe cele komunikacyjne Programu.

Lista wskaźników

1) Wskaźnik rezultatu:

- Zainteresowanie potencjalnych wnioskodawców realizacją projektów transgranicznych

Wskaźnik produktu (wartość docelowa wskaźnika):

- Liczba szkoleń dla potencjalnych beneficjentów (40),
- Liczba konsultacji udzielonych potencjalnym beneficjentom (300),
- Liczba użytkowników, którzy widzieli informację o naborze wniosków na stronie internetowej Programu (150 (analiza wyświetleń postów na stronie internetowej),
- Liczba użytkowników, którzy widzieli posty dotyczące naboru wniosków w mediach społecznościowych (400 (analiza wyświetleń postów Facebook i LinkedIn),
- Procentowy stosunek wniosków o dofinansowanie, które pozytywnie przeszły proces oceny, do złożonych wniosków o dofinansowanie w ramach naboru (ok. 50% - wyliczenie wskaźnika procentowego po zakończeniu procesu oceny wniosków o dofinansowanie).

2) Wskaźnik rezultatu

- Zwiększona skuteczność w promocji Programu dzięki beneficjentom

Wskaźniki produktu

- Liczba zorganizowanych przez beneficjentów wydarzeń wspierających promocję Programu (110),
- Liczba uczestników wydarzeń organizowanych przez beneficjentów (300).

3) Wskaźnik rezultatu
- Zwiększenie świadomości społecznej na temat korzyści płynących z realizacji Programu

Wskaźniki produktu

- Liczba użytkowników, którzy mogli mieć kontakt z postami w mediach społecznościowych (zasięg w mediach społecznościowych, np. liczba osób które zobaczyły post: 300),
- Liczba odwiedzin na stronie internetowej Programu (6 analiz wyświetleń na koniec każdego roku kalendarzowego 2022-2027 (program nie posiada danych historycznych)),
- Liczba uczestników wydarzeń (2000).

Działania komunikacyjne Programu będą kierowane przez pracownika ds. komunikacji we Wspólnym Sekretariacie programu Południowy Bałtyk 2021-2027. Działania te będą wspierane przez RPK.

W kontekście operacji o znaczeniu strategicznym zidentyfikowanych w ramach programu, wsparcie dotyczące celów komunikacyjnych dla tych projektów będzie udzielane zgodnie z opisem w Załączniku nr 3.

6. Wskazanie wsparcia dla projektów o małej skali, w tym małych projektów w ramach funduszy małych projektów

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. i), art. 24

Projekty o małej skali mogą być realizowane w ramach wszystkich priorytetów programu. Aby projekt mógł zostać uznany za projekt na małą skalę, jego całkowity kwalifikowalny budżet nie może przekroczyć 200 000 EUR. Aby ułatwić realizację małych projektów, Program będzie oferował środki upraszczające. Głównymi oczekiwanymi beneficjentami małych projektów będą organizacje pozarządowe, małe i niedoświadczone organizacje, nowicjusze we współpracy Interreg oraz instytucje publiczne z części obszaru objętego Programem, które nie są objęte przez partnerów projektu (głównie obszary w głębi lądu). Szczegółowe wymagania Programu związane z małymi projektami zostaną przedstawione w podręczniku Programu oraz w odpowiednich zaproszeniach do składania wniosków. Ponadto, planowany jest schemat kapitału zalążkowego, który pozwoli potencjalnym partnerstwom Południowego Bałtyku na opracowanie projektów o wyższej jakości i składanie ich w ramach regularnych lub dedykowanych (lub trwających) naborów wniosków. Forma naboru zostanie ustalona przez Komitet Monitorujący. Jednocześnie schemat będzie mógł służyć jako zachęta dla potencjalnych beneficjentów do przekonania lokalnych decydentów do rozpoczęcia rozwoju projektu, ponieważ koszty tych działań byłyby pokryte. Program zainteresowany jest zaangażowaniem małych, lokalnych beneficjentów w działania programowe. Schemat kapitału

załążkowego był stosowany w poprzednich edycjach Programu i okazał się użytecznym narzędziem w tym celu.

Fundusz małych projektów nie będzie tworzony w ramach Programu.

7. Przepisy wykonawcze

7.1 Instytucje programu

Podstawa prawna: art. 17 ust. 6 lit. a)

Tabela 9

Instytucje programu	Nazwa instytucji	Imię i nazwisko osoby do kontaktów	E-mail
Instytucja Zarządzająca	Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej ul. Wspólna 2/4 00-926 Warszawa, Polska	Minister właściwy ds. rozwoju regionalnego	kancelaria@mfipr.gov.pl
Instytucja Audytowa	Szef Krajowej Administracji Skarbowej Ministerstwo Finansów ul. Świętokrzyska 12 00-916 Warszawa, Polska	Dominik Zalewski Dyrektor Departamentu Audytu Środków Publicznych w Ministerstwie Finansów	sekretariat.das@mf.gov.pl
Przedstawiciele grupy audytorów	Szwedzki Krajowy Urząd Zarządzania Finansami	Marie Blomqvist	Marie.Blomqvist@esv.se
	Duński Urząd ds. Biznesu Wydział Kontroli UE Langelinje Allé 17 DK-2100 København Ø	Svend Holger Wellemberg +45 35 29 14 53	svhowe@erst.dk
	Ministerstwo Spraw Wewnętrznych Republiki Litewskiej	Naczelnik Wydziału Scentralizowanego Audytu Wewnętrznego Pani Rasa Rybakovienė	rasa.rybakoviene@vrm.lt
	Ministerstwo Finansów Meklemburgii Pomorza Przedniego Schloßstrasse 9-11 19053 Schwerin	Kierownik Wydziału Kontroli Finansowej UE i EFRR	poststelle@fm.mv-regierung.de
Organ, na rzecz którego Komisja ma dokonywać płatności	Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej ul. Wspólna 2/4 00-926 Warszawa, Polska	Minister właściwy ds. rozwoju regionalnego	kancelaria@mfipr.gov.pl

7.2 Procedura utworzenia wspólnego sekretariatu

Podstawa prawna: art. 17 ust. 6 lit. b)

Instytucja Zarządzająca w porozumieniu z Państwami Członkowskimi reprezentowanymi w programie ustanowi Wspólny Sekretariat (WS), który będzie wspomagał Instytucję Zarządzającą i Komitet Monitorujący w wykonywaniu ich obowiązków.

WS będzie ulokowany w Gdańsku (Polska) w strukturze Centrum Projektów Europejskich, która jest instytucją powołaną do tego celu przez Instytucję Zarządzającą. WS będzie działał wg podobnych rozwiązań wdrożeniowych jak ustalone na okres programowania 2014-2020. WS będzie finansowany z budżetu Pomocy Technicznej. WS będzie zatrudniać międzynarodowy personel. Liczba i kwalifikacje personelu będą korespondować z funkcjami wykonywanymi przez WS. Zadania WS będą określone w oddzielnym porozumieniu z Instytucją Zarządzającą jak i będą zawarte w indywidualnych opisach stanowisk.

Zadania WS będą obejmować, między innymi:
- promowanie i dostarczanie informacji o programie i jego celach;
- udzielanie pomocy i doradztwo na rzecz potencjalnych beneficjentów programu;
- otrzymywanie i rejestrowanie wniosków o dofinansowanie;
- ocenę otrzymanych wniosków o dofinansowanie;
- bieżące wdrażanie programu;
- przygotowywanie posiedzeń Komitetu Monitorującego i dostarczanie mu wszelkiej właściwej dokumentacji;
- wspieranie Instytucji Zarządzającej we wdrażaniu programu jak również jego monitorowaniu;
- uczestnictwo, we współpracy z Instytucją Zarządzającą, w procedurze wypłacania Pomocy Technicznej, obejmującej również Punkty Kontaktowe.

E-spójność
W celu zapewnienia realizacji wymogów określonych w rozporządzeniu (UE) 2021/1060 (rozporządzenie ogólne), Instytucja Zarządzająca (Minister Funduszy Rozwoju i Polityki Regionalnej RP) zapewni Centralny System Teleinformatyczny.

CST jest kompleksowym narzędziem wspierającym realizację projektów. Aplikacja SL2021, będąca częścią CST, zapewnia wsparcie bieżącego procesu zarządzania, monitorowania i ewaluacji Programu oraz umożliwia beneficjentom rozliczanie realizowanych przez nich projektów.

CST umożliwia również dostęp do systemu wszystkim instytucjom zaangażowanym we wdrażanie programu (wspólny sekretariat, kontrolerzy, instytucja audytowa, instytucja krajowa).
CST zapewnia gromadzenie danych dotyczących realizacji poszczególnych operacji, niezbędnych do celów monitorowania, oceny, zarządzania finansowego, weryfikacji i audytu, zgodnie z art. 72 ust. 1 lit. e) oraz załącznikiem XVII do rozporządzenia ogólnego. Jednocześnie system zapewnia spełnienie wymogów określonych w art. 69 ust. 6 i 8 oraz w załącznikach XIII i XIV do rozporządzenia ogólnego.

7.3 Podział odpowiedzialności pomiędzy uczestniczącymi państwami członkowskimi oraz, w stosownych przypadkach, państwami trzecimi lub krajami partnerskimi oraz KTZ w przypadku korekt finansowych dokonywanych przez Instytucję Zarządzającą lub Komisję

Podstawa prawna: art. 17 ust. 6 lit. c)

Instytucja Zarządzająca (IZ) zapewni, że każda kwota EFRR nienależnie wypłacona jest odzyskiwana od partnera wiodącego zgodnie z art. 52 ust. 1 rozporządzenia Interreg (2021/1059). Partnerzy projektów zwrócą partnerowi wiodącemu wszelkie kwoty nienależnie wypłacone. Jeżeli partnerowi wiodącemu nie uda się uzyskać zwrotu od innego partnera projektu, lub jeżeli IZ nie

uda się odzyskać środków od partnera wiodącego lub jedynego beneficjenta, Państwo Członkowskie na którego terytorium ma siedzibę beneficjent, dokona zwrotu do IZ. IZ będzie odpowiedzialna za zwrot odpowiednich kwot do budżetu ogólnego UE zgodnie z artykułem 52 ust. 3 rozporządzenia Interreg. Szczegóły dotyczące procedury odzyskiwania zostaną ujęte w opisie systemu zarządzania i kontroli.

Państwa Członkowie będą ponosić odpowiedzialność finansową w odniesieniu do użycia EFRR programu Południowy Bałtyk jak niżej:

1. W przypadku korekt finansowych, które mogą być przypisane do indywidualnych Państw Członkowskich, Państwa Członkowskie których to dotyczy będą ponosić konsekwencje finansowe proporcjonalnie do nieprawidłowości wykrytych na ich terytorium. Nie narusza to art. 52 rozporządzenia Interreg.
2. W przypadku korekty finansowej będącej rezultatem wspólnie podjętych decyzji, lub gdy korekty finansowe nie mogą być powiązane z indywidualnymi Państwami Członkowskimi, wszystkie Państwa Członkowskie będą wspólnie odpowiedzialne proporcjonalne do wkładu EFRR wypłaconego odpowiednim krajowym partnerom projektów. Ten wkład EFRR będzie obliczony na dzień wydania przez KE ostatecznej decyzji o korekcie finansowej.
3. W przypadku korekty finansowej będącej rezultatem działań instytucji programowych, np. IZ i/lub WS, odpowiedzialność będzie ponoszona przez Państwo Członkowskie, w którym znajduje się siedziba tych instytucji.
4. W przypadku korekty finansowej nałożonej w wyniku nieprawidłowości nieopisanych powyżej, metodologia dzielenia się odpowiedzialnością zostanie ustanowiona we współpracy pomiędzy IZ i Państwami Członkowskimi i uzgodniona z KM.

8. Stosowanie stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych, stawek ryczałtowych i finansowania niepowiązanego z kosztami

Podstawa prawna: art. 94 i 95 rozporządzenia (UE) 2021/1060 (rozporządzenie ogólne)

Tabela 10

Stosowanie stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych, stawek ryczałtowych i finansowania niepowiązanego z kosztami

Planowane stosowanie art. 94 i 95	TAK	NIE
Od momentu przyjęcia, program będzie wykorzystywał refundację wkładu Unii w oparciu o stawki jednostkowe, kwoty ryczałtowe i stawki ryczałtowe w ramach priorytetu zgodnie z art. 94 rozporządzenia ogólnego (jeżeli tak, proszę wypełnić aneks 1)	☐	☒
Od momentu przyjęcia, program będzie wykorzystywał refundację wkładu Unii w oparciu o finansowanie niepowiązane z kosztami zgodnie z art. 95 rozporządzenia ogólnego (jeżeli tak, proszę wypełnić aneks 2)	☐	☒

Załącznik nr 3

Wykaz planowanych operacji o znaczeniu strategicznym, wraz z harmonogramem – art. 17 ust. 3 rozporządzenia ogólnego

Operacje o znaczeniu strategicznym będą silnie związane z ogólną wizją Programu ("Zjednoczeni przez morze w działaniu na rzecz niebieskiej i zielonej przyszłości - Innowacyjny, zrównoważony, atrakcyjny i aktywny Południowy Bałtyk"). Centralne położenie morza, morski charakter i znaczenie niebieskiej i zielonej gospodarki to najważniejsze cechy OPB. Stan morza jest kluczowym czynnikiem dla OPB. Zgodnie z tym, pierwsze operacje o znaczeniu strategicznym będą grupą projektów, które mają potencjał, aby znacząco przyczynić się do zwalczania zanieczyszczeń i eutrofizacji Morza Bałtyckiego. W początkowej fazie program uznaje CS 2.5 za szczególnie istotny dla operacji o znaczeniu strategicznym. Projekty finansowane w ramach tego CS będą wnosiły wkład w postaci namacalnych i widocznych rezultatów; takich, które można zobaczyć, dotknąć i sfotografować, a zatem mogą być wykorzystane przez Program i KE w działaniach na rzecz widoczności. W przypadku każdego finansowanego projektu wynikiem będzie opracowanie nowych rozwiązań, które przyczynią się do zmniejszenia zanieczyszczenia i eutrofizacji Morza Bałtyckiego.

Oddzielne operacje o znaczeniu strategicznym dedykowane projektom z partnerami z subregionu Olsztyńskiego będą planowane. Szczególne wysiłki mogą być poczynione aby umożliwić podmiotom z programu, włączając partnerów z subregionu Olsztyńskiego, pokonać negatywne konsekwencje wywołane przez rosyjską agresję militarną na Ukrainie.

Powiązanie ze strategią Programu i potencjalny wpływ (logika interwencji, partnerstwo i powiązanie ze strategiami UE, m.in. SUERMB) będą czynnikami decydującymi o tym, które regularne projekty będą częścią grupy operacji o znaczeniu strategicznym. Szczegółowe kryteria zostaną określone w dokumentach wdrożeniowych.

Etykieta projektu strategicznego będzie służyć celom widoczności i promocji. Projekty strategiczne będą realizować wspólne działania w zakresie kapitalizacji, komunikacji i upowszechniania. Instytucje programowe zapewnią wsparcie w tych działaniach promocyjnych (np. wydarzenie komunikacyjne z udziałem KE i IZ, relacje w mediach, kampanie w mediach społecznościowych, rozpowszechnianie w prasie informacji o projektach poprzez stronę internetową programu).

Wybór regularnych projektów, które otrzymają etykietę projektu strategicznego, będzie odbywał się w ramach procedury wyboru projektów. Pierwsza grupa projektów została wybrana w I naborze w 2023 r. i może zostać uzupełniona w następnych naborach o odpowiednie projekty, np. w 2024 r. Program zapewni, że możliwości widoczności oferowane przez operacje o znaczeniu strategicznym są wykorzystywane przez cały okres.